

HVALER

MENIGHETSBLAD

NR 2 - 2023

76. ÅRGANG

**BISKOPENS
VISITASFOREDRAG**

Side 6

**KIRKEVALGETS
KANDIDATER**

Side 25

**FRØKENGÅRDENS
FRUER OG FRØKNER**

Side 44

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

kirken.no/hvaler

Kirkekontoret (Kirkens hus)

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 474 79 730

post@hvaler.kirken.no

Hvaler sokn

Kristin Seljebakken,

Tlf: 473 16 893

ksejebakken@pmx.net

Hvaler menighetsblad

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

hvalermb@outlook.com

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Grethe Hummel,
Kjersti Morland, Einar Morland,
Dag Plau og Ellen Bjørnvall Viker

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

dag@plau.no

Trykk:

Aksell AS, Fredrikstad

aksell.no

ANSATTE:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 481 83 510

grethe@hvaler.kirken.no

Mats-André Soli

kirkemusiker

Tlf: 977 66 377

mats@hvaler.kirken.no

Kjersti Morland

menighetspedagog

Tlf: 975 26 412

kjersti@hvaler.kirken.no

Marius Kjølholt

kirketjener

Tlf: 483 92 297

marius@hvaler.kirken.no

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Jan Heier

Kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

jan@hvaler.kirken.no

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Sommerhilsen fra Grethe	4
Menighetsrådets leder har ordet	5
Biskopens visitasforedrag	6
Under himmelbuen	16
Menighetsrådet melder	18
Ordføreren har ordet	20
Kirken - stedet der jord og himmel møtes	23
Stem ved kirkevalget	24
Kirkevalget Hvaler sokn	25
Galleri Kirkens hus sommer 2023	28
Hva hjertet forteller	31
Sommerfester - med århundrelange kirkelige tradisjoner	32
Sommerkonserter	34
Sommerkryssord	35
Glimt fra floraen på Hvaler	36
Åpen kirke sommer 2023	37
Barn og unge - Hva skjer i august - september	38
Barnas side	39
Tommelise - figurfortelling av Petronella produksjon	40
Velkommen som konfirmant	41
Dåpskjole fra 1903	42
Frøkengårdens fruer og frøkner – kvinnene på Korshavn	44
Program for Frøkengården sommer 2023	49
Sommerkvelder i Hvaler kirke	52
Velkommen til olsokfeiring lørdag 29. juli	54
Fra foreningslivet på Hvaler	58
Gudstjenester sommer 2023	60
Sorg og gleder i våre kirker	62
Ledige stillinger i Hvaler sokn	64

Grethe Hummel

SOMMERHILSEN

Rett etter påske kom biskop Kari på besøk til Hvaler. Det ble hektiske og fine dager som for mange ga håp og mot på veien videre. Hennes besøk ble for meg som en eneste stor gudstjeneste i fellesskapet rundt tro, håp og kjærlighet i kirkerom, i bedehus, møterom, skole og i Hvalers vakre natur. Utfordringene er mange, men vi står sammen i ønsket om å ta vare på hverandre og alt liv som omgir oss.

Her på Hvaler har vi lange og gode tradisjoner som fortsatt vil bære oss i dette øysamfunnet med sannsynligvis Norges eldste kirke i daglig bruk. Samtidig er både kirke og samfunn i utvikling, noe biskopen også fikk se, oppleve og satte pris på under visitasen. Det er godt å være løsningsorientert og se nye muligheter.

Nå venter sol og varme dager her. Hvalers natur byr på et stort mangfold. Det er ferietid med tilbud om mange ulike aktiviteter for store og små. Kirkene åpner dørene til gudstjenester, sommerkvelder, konserter og åpne kirker. Noe er tradisjon, noe er nytt i år.

I tro, håp og kjærlighet kan vi stå sammen med stor respekt for hverandre, respekt for ulike meninger og livssyn. Det er ikke alle som finner sin plass i kirken. Mange har likevel en tro. Gudstjenester og opplevelse av det hellige er absolutt ikke begrenset til kirkerommet. Noe Hans Børli så vakkert uttrykker i sitt dikt kalt «Gudstjeneste».

*Jeg sitter her i en kirke
av skogduft og dogg og dag.
Linnéa ringer til messe
med lydløst klokkeslag.*

*Og presten har intet ansikt
og prekenen har ingen ord.
Det hellige sakramente
er angen av vårlig jord.*

*En løvsanger kvitrer ved redet,
en bille bestiger et strå.
Og dypt i den signede stillhet
hører jeg livshjertet slå.*

*Det finnes en tillit i verden,
et lys over store og små.*

Med dette lyset over store og små lever vi videre her på Hvaler gjennom sommerens uker, noen dager med regn, noen med kraftig vindstyrke, men forhåpentligvis flest skyfrie, solrike og varme dager! Tid for stillhet og ro, tid for fellesskap og moro. I tro, håp og kjærlighet.

God sommer på Hvaler!

«JEG OG MITT HUS VIL TJENE HERREN»

Det er valgår i år. Vi har vel alle fått påminnelser om det. Vi har lest lister over kandidater som stiller til valg i kommunestyret for de forskjellige partiene og brosjyrer med valgprogram har jevnlig dumpet ned i postkassene våre. Samtidig er det også valg i kirken, både til menighetsråd og bispedømmeråd. Jeg vil oppfordre dere til å se nærmere på informasjon om dette annet sted i bladet, og ikke minst, delta i valget.

Vi blir stadig stilt overfor valg i livet, både små og store. De mer utfordrende og avgjørende valgene møter oss ved større korsveier i livet. Det kan være hvilken utdanning en skal satse på i ungdommen, yrkesvalg, arbeidssted, bosted og livsleddsager. Daglig står vi overfor avgjørelser og valg vi må forholde oss til. Hva vi spiser, hva vi leser eller hva vi for eksempel engasjerer oss i på fritiden.

Alt dette er igjen med på å forme og prege livet vårt. Det gjør meg til akkurat den jeg er. Kanskje vi ikke ser det så tydelig eller tenker over det med det samme en større avgjørelse blir tatt, men om vi etter en stund snur oss og ser tilbake kan tanken slå oss. Enn om vi hadde gjort et annet valg ved den korsveien som egentlig så like fristende og interessant ut? Hvordan hadde livet vært da?

Det er viktig å ha noen rettesnorer å forholde seg til, noe som kan hjelpe oss til å ta de valgene vi gjør. For hva er begrunnelsen for valgene våre? Hva er

det som motiverer oss? I forbindelse med arbeid, vil det ofte være bedre lønn og arbeidsforhold som motiverer. I andre sammenhenger vil det bety mye hvilke grunnholdninger vi har til livet generelt. Å være «gagns menneske» er et uttrykk og en god beskrivelse. Å være til gagn, til nytte, for dem vi har rundt oss både i familie og i samfunnet ellers. Den grunnholdningen er det veldig mange på Hvaler som har, spesielt når vi ser på det store engasjementet i alle foreninger og lag som gjør en stor innsats til gagn for oss alle i Hvalersamfunnet.

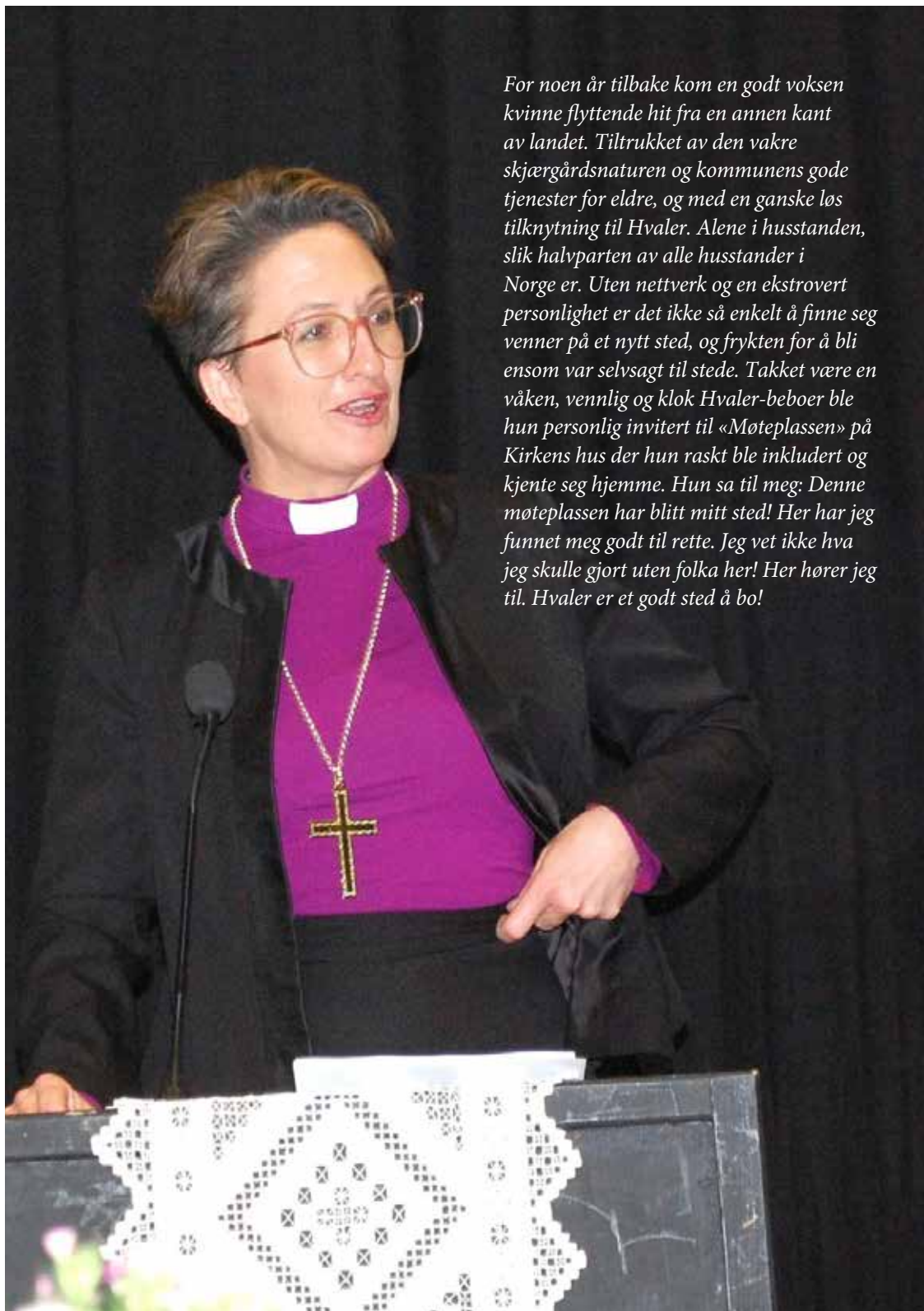
I Det gamle testamente i Bibelen kan vi lese om Josva, som ble leder for Israelsfolket etter Moses. Folket hadde sett Gud gjøre mange

tegn og under da han ledet dem ut av Egypt, gjennom ørkenen og til landet han hadde lovet dem. Likevel ser vi at det er usikkerhet blant dem og det er flere som ikke kan gi slipp på de gamle gudene som deres forfedre støttet seg til. Da samler Josva hele folket og stiller dem på valg. Han sier: «Velg i dag hvem dere vil tjene. Jeg og mitt hus vil tjene Herren.» Josva gjorde det klart for folket hva som var hans rettesnor for valgene han gjorde.

Da kan vi ønske hverandre godt valg, både med kommune- og kirkevalg og med de veivalgene vi gjør videre i livene våre.

Kristin Seljebakken

For noen år tilbake kom en godt voksen kvinne flyttende hit fra en annen kant av landet. Tiltrukket av den vakre skjærgårdsnaturen og kommunens gode tjenester for eldre, og med en ganske løs tilknytning til Hvaler. Alene i husstanden, slik halvparten av alle husstander i Norge er. Uten nettverk og en ekstrovert personlighet er det ikke så enkelt å finne seg venner på et nytt sted, og frykten for å bli ensom var selvsagt til stede. Takket være en våken, vennlig og klok Hvaler-beboer ble hun personlig invitert til «Møteplassen» på Kirkens hus der hun raskt ble inkludert og kjente seg hjemme. Hun sa til meg: Denne møteplassen har blitt mitt sted! Her har jeg funnet meg godt til rette. Jeg vet ikke hva jeg skulle gjort uten folka her! Her hører jeg til. Hvaler er et godt sted å bo!

BISKOPENS VISITASFOREDRAG

Ja, Hvaler er et godt sted å bo! Det har vi fått høre av mange disse dagene. Av elevrådet på skolen, av engasjerte frivillige, av kirkens medarbeidere og av kommunens ledelse.

Kirkens rolle nevnes i mange sammenhenger som en viktig bidragsyter til dette.

Denne fortellingen viser at kirken på Hvaler har et engasjement for også å se utover kirkens interne liv og inviterer til fellesskap som kan bety en viktig forskjell for mennesker. Slik en folkekirke skal.

En representant fra Hvaler Røde Kors sa det så fint under møtet jeg hadde med mange av kommunenes lag og foreninger: «Det koster så lite – men betyr så mye.»

I dette visitasforedraget vil jeg dele refleksjoner jeg har gjort i forbindelse med denne visitasen: Både i forberedelsene sammen med lokalkirkens ledelse, underveis i møter med et stort mangfold av mennesker og miljøer, og i etterkant når inntrykkene er fordøyd og bearbeidet.

Som biskop er mitt oppdrag å oppmuntre, inspirere og veilede, og det ønsker jeg å gjøre ved både å anerkjenne og å utfordre kirke og lokalsamfunn, og jeg bruker Den norske kirkes nye strategiplan som en ramme for foredraget. Jeg håper at det vil gi kirken her på Hvaler en hjelp til å se fremover og sammen med alle andre gode krefter her virkeliggjøre det som er både Borg bispedømmes og hele Den norske kirkes visjon: «Mer himmel på jord».

1. KIRKEN ÅPNER ROM FOR TRO

Onsdag fikk jeg være med på en fantastisk tur til Herføl. Etter å ha fått fortalt historien om øya og

beboerne der på rusleturen vår, møtte jeg både fastboende og tilreisende misjonsforeninger på «Lokalet». Det er ett av mange bygg på Hvaler som har en historie preget av dugnadsånd og ønske om å bygge et sterkt lokalsamfunn. Dette var bygget av fiskerforeningen, men ble også brukt til gudstjenester og søndagsskole. Vi har og vært på flere av bedehusene. De har en tilsvarende bredde i bruken; fra å være rene gudshus er de nå åpne for en rekke ulike aktører. Det samme gjelder Kirkens hus på Kirkeøy.

På Herføl fortalte representanter fra alle misjonsforeningene om virksomheten sin.

«Vi deler tro, ber og synger, ser hverandre, snakker med hverandre og prøver å ta vare på hverandre» fikk vi høre. Dette er sterke uttrykk for at både bygg og fellesskap åpner rom for tro.

Også de to særpregede kirkebyggene Hvaler har, gir i bokstavelig forstand rom for tro. Kirkens røtter og lange linjer merkes godt i middelalderkirken på Hvaler. Når egen tro føles liten og skjør kan det være godt å bæres av tradisjon og tidligere generasjoners sukk og sang i glede og sorg, som har fylt det kirkerommet som kan vise seg å være et av de aller eldste vi har i landet.

Spjørøy kirkes åpne, luftige og fleksible innredning gir alle de ulike samlingene som finner sted der en smak av himmel. Da foreldrene på Babysang ble spurt om hvilket rom de foretrakk, det lett tilgjengelige Kirkens hus, eller kirken på Spjørøy, ville et overveldende flertall bruke kirkerommet. Kirkerommene tilfører noe til fellesskapet som oppleves godt og viktig.

Kirken har et ønske om å skape rom for tro gjennom hele livet. Ikke bare i noen deler av det.

Hvaler har en befolkningssammensetning som skiller seg litt fra Borg for øvrig. Gjennomsnittsalderen er høy, og veksten i befolkningen er størst i gruppen over 60 år.

Siden det ikke er videregående skole eller utdanningsinstitusjoner på Hvaler, er nærværet av ungdom mellom 18 og 30 mindre enn mange andre steder. Det betyr ikke at denne gruppen skal glemmes, men at spesielt målrettet arbeid mot disse, f.eks. for studenter, heller kan ivaretas av sentrumsmenighetene i prostiet.

Hvaler har over tid utviklet faste årlige familiegudstjenester med profil og særpreg, rettet mot spesifikke aldersgrupper. Dette er glimrende eksempler på hvordan gudstjenestelivet stedegngjøres og kobles på andre arrangementer og hendelser i lokalsamfunnet. På denne måten skapes tradisjoner som gir barn og unge unike opplevelser av hva det betyr å høre til et levende folkekirkefellesskap.

Kirkens systematiske arbeid med trosopplæring for gruppen 0-18 har som mål å gi barn og unge en trygg tro, og tilhørighet til kirken. Betydningen av babysang er allerede bemerket.

På Hvaler ble 67% av de nyfødte døpt i 2022. Det er langt over gjennomsnittet i både Borg (45%) og Domprostiet (47%). Selv om demografiske årsaker forklarer noe, vil jeg berømme menigheten for å arbeide godt med dåp og babysang.

Menigheten kommenterer i visitasinnberetningen at det virker som om kontinuerlige tilbud treffer bedre enn de punktuelle breddetiltakene på de alderstrinn der begge deler tilbys.

Jeg vil utfordre til å arbeide med hvordan bredde-tiltakene kommuniseres. Arbeidet med kommunikasjon om disse på sosiale medier kan med fordel knyttes opp til Den norske kirkes nasjonale kampanjer. Det vil lette det lokale arbeidet, og kraften i kommunikasjonen blir sterkere. Det er viktig at alle barn og unge får god informasjon

om hva kirken tilbyr, og at form, innhold, sted og tid for tilbudene er tilpasset moderne familieliv. Det er karakteristisk for folkekirken at mange medlemmer ikke kommer så ofte til kirken, men likevel ønsker å være en del av den. Derfor er breddetiltakene svært viktige og må ikke undervurderes.

Her vil jeg nevne at det er flott å se at Hvaler er aktive på sosiale medier og også har tatt i bruk nett-portalen «Skjer i kirken». Det er en nasjonal satsing som gjør det lettere å finne kirkens tilbud over hele landet. Så vil jeg utfordre til å bruke kommunens kulturkalender i enda større grad. Ikke minst for å nå alle deltidsboende.

I konfirmasjonsarbeidet og andre tiltak for og med ungdom, er det nødvendig å se på samarbeidet med Kråkerøy på nytt. Jeg vil oppfordre til at lokalkirkens ledere sammen med domprosten ser på hvilke muligheter som finnes til å benytte noe mer av prostiets ressurser her på Hvaler.

Jeg oppfordrer Hvaler sokn til å sende en til tre representanter til bispedømmets ungdomsting ved neste anledning. Det er en fin måte å treffe andre engasjerte ungdommer på, og er et betydelig bidrag til å styrke kirkens demokrati gjennom opplæring og deltakelse. Det er også gjennom kirkedemokratiet at mange ungdommer finner sin vei inn i kirkelig lønnet arbeid.

Ungdom som vokser opp i dag forholder seg til et langt mer mangfoldig samfunn enn tidligere generasjoner. Sammen med medarbeiderne mine fikk jeg onsdag ha en skoletime for 9. trinn som handlet om å leve godt sammen på tvers av ulike tro og livssyn. Vi brukte ordet «uenighetsfellesskap» om dette, og det gav mening for dem. Selv om Hvaler ikke er blant de mest sammensatte oppvekstmiljøene i Borg, utviste elevene mye kunnskap og stor evne til refleksjon over dette.

For kirken på Hvaler vil det være nyttig å utvikle det gode samarbeidet med skolen ytterligere ved å

I samtale med 9. klasse

jobbe for faste møtepunkt med ledelsen, og hvor et mål kunne være å bidra med erfaringer fra Borgs dialogarbeid og ressursene som finnes knyttet til Dialogforum Østfold og Håpets Katedral. Både rektor og kommuneledelsen responderte positivt på dette.

Som nevnt har Hvaler en stor andel voksne i alderen 50-80 år. Mange av disse vil oppleve det berikende å få bidra inn i arbeidet med yngre aldersgrupper. Hvaler kommune sier i samfunnsdelen av sin kommuneplan at unge pensjonister bør inviteres inn til å hjelpe andre, både yngre og eldre. Jeg vil utfordre menigheten til å se på denne gruppen som en ressurs i både barne- og ungdomsarbeid. Samvær på tvers av generasjoner kommer ikke av seg selv i vårt samfunn, der det ofte er tette skott mellom de ulike aldersgruppene sine aktiviteter. For barn og unge vil det kunne åpne rom for tro å oppleve trygge voksne som engasjerer seg i samme kirke som de selv er en del av. Og for de voksne vil det være både lærerikt, utviklende og forfriskende å få bedre kjennskap til hverdagen til de yngre.

Det å stille opp som frivillig i kirken forutsetter ikke at man er «fast kirkegjenger» eller folder hendene hver aften. Alle som vil, er velkommen til å gjøre en innsats som gjør godt både for en selv og for andre.

Til slutt i dette avsnittet vil jeg nevne det kirkelige demokratiets betydning for å åpne rom for tro. Hvaler er en ett-sogns kommune og det innebærer at menighetsrådet også ivaretar fellesrådsfunksjoner. I møtet med Hvaler menighetsråd hørte jeg at de deler en opplevelse med mange andre råd i samme situasjon: Fellesrådsoppgaver som drift av bygg og ansvar for personale og økonomi gjør det vanskelig å få nok tid til det strategiske menighetsrådsarbeidet som skal styrke og nære det kristelige liv i soknet.

Jeg vil oppfordre rådet til å være bevisste med å sette opp egne møter som forbeholdes rene menighetsråds saker. Videre vil jeg også oppfordre til å ta i bruk det nye digitale verktøyet som er utviklet for hele kirken, kalt «Kirka vår». Der ligger mye verdifull statistikk fra kirke og kommune allerede inne, og det gir et godt

grunnlag for å starte en prosess med å definere egne utfordringer og satsinger. Her kan man også legge inn en samlet oversikt over alle menighetens aktiviteter, og på den måten få et strategisk overblikk over hvordan man utnytter ressursene sine. Bruk gjerne Den norske kirkes strategiplakat og Borg bispedømmes tre definerte mål som utgangspunkt for deres videre arbeid med menighetens strategi.

2. KIRKEN ER DER LIVET LEVES

En ung mor fortalte meg hvor tungt det var å være hjemme med et lite nyfødt barn under pandemien. Alt var stengt, og det var nærmest umulig å bli kjent med noen i samme situasjon. På helsestasjonen fikk man utlevert en vekt så man kunne veie barnet selv. Ingen barselgrupper, ingen kafebesøk. Livet var temmelig tungt. Da var heldigvis kirken der! Lyspunktet i denne tiden ble for den unge moren babysangen på Kirkens hus der de gjorde alt for å kunne åpne, selv om det enkleste hadde vært å holde stengt. Men alt ble lagt til rette for at felleskap ble mulig på tross av krav om avstand og smittevern. Mødrene hadde med eget teppe og egen mat og termos med drikke. Og med

korrekt avstand, kunne de få synge sammen med hverandre og med barna sine, og moren fortalte meg hvor enormt viktig dette ble, et ankerfeste i en tid hun manglet gode ankringssteder. Kirken var akkurat der livet ble levd med livsnødvendig nærvær.

Vi har hørt mye om den gode samhandlingen mellom kirken og foreningslivet. Et resultat av dette er at Hvaler har få kunstige skiller mellom disse. Kirken har en naturlig plass i mange menneskers liv. Menneskene engasjerer seg på tvers. Hvis jeg skal peke på enda noen muligheter på dette feltet kan det være å samarbeide med både kommune, hytteforeningen og andre aktører om hvordan også deltidsbeboerne kan oppleve kirken som «sin». Mange av dem har sine beste tider i livet på Hvaler, selv om de har primæradressen sin et annet sted. De må få oppleve seg som fullverdige kirkemedlemmer også her, i de periodene de tilbringer livet her. Kanskje finnes her også mange som vil bidra til sommerkirken på Hvaler, med musikk, litteratur og annet frivillig arbeid?

To av elevene på «Blått naturbruk», fiske og fangst

På Hvaler har man fantastiske muligheter til å leve et liv med mye naturopplevelser. I samtalen med elevrådet på skolen fortalte elevene om hva de syntes var bra med Hvaler. De trakk frem naturen, at det ikke var eksos og dårlig luft, og at det var lett å få badet og fisket! På besøksenteret til Ytre Hvaler Nasjonalpark der både kommunens naturveiledere og naturparkforvalteren møtte oss, fikk vi god innsikt i både gleder og utfordringer ved å være en nasjonalparkkommune. Først og fremst vil jeg peke på at nasjonalparken er et håpsteget, og et levende bevis på at det nytter å snu uønsket utvikling. Det lar seg gjøre å restaurere natur og hav! Men det krever vern og varsom bruk.

Jeg fikk også treffe fremtidens brukere og forvaltere av havets ressurser. I Utgårdskilen fiskemottak møtte jeg elever på «Blått naturbruk», fiske og fangst. De var veldig bevisste på at om de skal ha noen fremtid som fiskere her, må bestanden opp, og det må skje via vern. Samtidig må det være plass for å holde liv i yrket også på veien mot bedre tider. Det var også gledelig å få se produksjon av teiner for hobbyfiskere i tre og andre materialer som løser seg opp i vann uten å forurense. Slik blir problemet med spøkelsesfiske redusert. Det er en krevende balansegang med vern og bruk, men med felles mål kan håp bli virkelighet.

Kirken har et tydelig uttrykt miljøengasjement som er forankret i bevisstheten om at alt det skapte har verdi, og at vi som mennesker har et særskilt ansvar for å ivareta og beskytte naturen vi er en del av. Jeg vil oppfordre kirken på Hvaler til å knytte minst et av breddetiltakene innenfor trosopplæringen til vern av skaperverket, i tillegg til det som alt finnes i konfirmantopplegget. Benytt gjerne ressursene og tilbudene som finnes tilknyttet besøksenteret i nasjonalparken. Det er også mulig å koble seg på folkeforskningsprogrammet «Dugnad for havet» som drives av Inspiria, for å engasjere familier enten hver for seg, eller sammen knyttet til arrangementer. Også voksne kan ha stor glede

av å bli engasjert i slikt arbeid. Det er mulig å tenke det som et breddetiltak i trosopplæringen for voksne!

Hvalersamfunnet forvalter altså viktige deler av naturarven vår. Men også viktig kulturarv!

Kirken på Hvaler fikk mye ros av forskeren fra NIKU som arbeider med å aldersbestemme Hvaler kirke da vi fikk en orientering om dette spennende arbeidet. Hva hadde de gjort riktig? Først og fremst å sørge for at kirken er i stadig bruk! Bruk er den beste form for bevaring, når det kommer til bygg av denne typen. For bruk fører til kjærlighet til bygget, og kjærlighet til omsorg og stell. Og dette er tydelig å se. Dersom det kommer til at man klarer å aldersbestemme kirken vil det være en anledning til å koble sammen fortid og nåtid.

Som en del av dette arbeidet vil jeg også utfordre kirken til å samarbeide med Hvaler Kulturvernforening om en utstilling av mynter og glassmaleri-fragmenter som ble funnet under restaureringen på 50-tallet, men som nå ligger bortgjemt i Oslo.

Om datering er kirken blir mulig, kommer jeg gjerne tilbake for å markere den dype sammenhengen mellom kirkebyggets opprinnelse og hensikt, og det oppdraget vi som kirke i vår tid har.

I 2015 ble verdens land enige om 17 bærekraftsmål for å fremme en bærekraftig utvikling for hele verden. I fjor vedtok stortinget en handlingsplan basert på disse. Hvaler kommune vektlegger bærekraftmålene i sine planer. Også for Den norske kirke er disse målene retningsgivende. I denne sammenheng vil jeg peke på mål nr. 17 som en utfordring til kirke og lokalsamfunn ellers: Det lyder «Samarbeid for å nå de 16 første målene».

Samarbeid var et nøkkelord under møtet jeg fikk ha med ordfører og hele kommunens

Fra møte med hele kommunens administrative ledelse

administrative ledelse. Fra kommunens side ble det fremhevet hvordan kirken er innlemmet i lokalsamfunnet på en veldig positiv måte. Kirken uttrykte takknemlighet for at kommunen lytter til deres behov og tar kirkens økonomiske prioriteringer på alvor.

Dette er et godt utgangspunkt for det videre samarbeidet. Ordfører pekte på noen utfordringer i horisonten: Befolkningsutviklingen vil sette personalsituasjonen i eldreomsorgen under press. I arbeidet for å holde eldre friske både i sjel og sinn, slik at de kan klare seg selv lengst mulig, har kirken mye å bidra med. Uttrykket «eldreenergi» som ordfører brukte, er en veldig positiv måte å se alle ressursene som finnes i den godt voksne befolkningen, og som kirken gjerne er med på å utløse.

En annen utfordring er at barnefamilier må finne det attraktivt nok å bosette seg her. Boligpriser kan kirken vanskelig gjøre noe med. Derimot kan den fortsette å skape gode møteplasser for barn

der de bor og lever. En felles skole er flott, men det krever og at det legges til rette for aktivitet på de ulike øyene utenom skoletiden, og her har kirken tilgang på egnede lokaler. En annen styrke ved kirkens arbeid er evnen til å lage arrangementer der flere generasjoner møtes. Dette har en særskilt verdi, og er med på å bygge sterke lokalsamfunn.

Å ta imot de som må flykte fra eget land er også en måte å få en mer mangfoldig befolkning på. Jeg vil gi honnør til kommunens raske respons for mottak av ukrainske flyktninger, og oppfordre til raushet og inkludering også overfor flyktninger og asylsøkere fra andre land i det videre.

Som folkekirke vil vi også tale andre tros- og livssynssamfunns sak i samfunnet. Jeg ser at det kan være krevende å finne gode og store nok rom til seremonier for disse. Dette er et kommunalt ansvar som det bør jobbes videre med, sammen med kirken som gravferdsmyndighet. Denne myndigheten ivaretar kirken på en profesjonell måte som kommunen tydelig setter pris på. Dette

gjelder også kirkenes beredskapsarbeid. Når kriser oppstår, har kirken ressurser og kompetanse til å bistå. Og all erfaring viser at noe av det viktigste beredskapsarbeidet man kan gjøre er å ha gode relasjoner mellom aktørene i «fredstid». Og det er det på Hvaler. Sokneprest har fast plass i kriseteamet.

Jeg oppfordrer til at forventninger til kirkenes bidrag i krise- og beredskapsarbeid skriftliggjøres i kommunens planer for dette.

3. KIRKEN ER MER FOR FLERE

Under programmet på «Lokalet» på Herføl falt det en kommentar jeg kommer til å ha med meg lenge: En av de driftige kvinnene skulle presentere seg, og sa «Jeg heter Ragnhild, men det kan jo være litt forvirrende, vi er vel en 4-5 Ragnhild'er her!» Da smalt det kontant fra en Ragnhild på venstre fløy. «Ja, og det er ikke EN ENESTE for mye!!»

Det er jo helt riktig. Vi har ingen som er til overs. Alle betyr noe. Og med mål om at kirken skal være mer for flere, kan vi være trygge på at hver enkelt har en oppgave og et kall.

Som kvinnelig toppleder er jeg blitt ekstra oppmerksom på hvordan visse grupper gjennom historien har blitt usynliggjort, på tross av sin store innsats. Det er ikke til å komme fra at kvinner over hele verden ofte har vært utsatt for dette, også i Norge. Derfor blir jeg så glad når jeg flere ganger denne uken har hørt kvinner løfte frem sine formødres rolle: Da Hvaler Sanitetsforening presenterte seg på kvelden for frivilligheten sa de: «I 1896 bestemte sterke modige Fredrikke Marie Kvam seg for å stifte det som ble Norske Kvinners Sanitetsforening, og som i 1911 fikk sitt lokallag her takket være andre modige kvinner». Og fra Vesterøy misjonsforening lød det kvelden før: «Flotte stolte damer anført av Petra Olsen Utgård som ble foreningens første leder, fant sammen for 93 år siden for å se utover seg selv og øya si.»

Kirken selv legger til rette for viktige fellesskap gjennom blant annet Møteplassen og Formiddagstreffet. Dette er godt klassisk diakonalt arbeid som på Hvaler bæres av frivillige. En ny og egen diakonstilling på Hvaler er neppe realistisk med det aller første, men det er absolutt mulig å benytte seg av den diakonifaglige kompetansen

som finnes i domprostiet ellers. Jeg vil oppfordre til at dette kan tematiseres i møtene domprosten har med kirkevergene og med valgte ledere.

Jeg fikk torsdag oppleve en arbeidsplass som også er en utrolig viktig møteplass og nærmest et annet hjem for de ansatte. VIUNO Hvaler motiverer og sysselsetter mennesker med behov for ekstra tilrettelegging. Varmen, humoren og stoltheten over arbeidet sitt vi ble møtt med gjorde sterkt inntrykk. Mange av de ansatte bor på Østerhaug, og selv om flere benytter seg av prostiets tilrettelagte tilbud «Møteplassen» i Gressvik kirke, vil jeg og anbefale at kirken på Hvaler arbeider for en naturlig involvering av alle der i sitt kultur- og gudstjenesteliv. I praten med de ansatte ble fort sang og musikk et tema, og det er uten tvil et sterkt fellesskapsbyggende verktøy. Kirken kan tilby rom å øve og opptre i, og slik kan enda flere oppleve at kirken er deres. Kulturhuset Ekko i Fredrikstad kan være et naturlig sted å hente ideer og kompetanse fra.

Sangen og musikken var og den røde tråden under påskefesten i Spjærøy kirke den første kvelden av visitasen. For mange er kirken det første stedet man får prøve seg på en scene. Ordføreren la vekt på dette i sin orientering da vi møtte kommuneledelsen. Gode mestringsopplevelser i oppveksten er både viktig der og da, og som et grunnlag for å tørre å synge og musisere og ta sin plass livet ut! Sangen har både i seg takk og bønn, pedagogikken som ligger i å lære det man synger, fysikken i pustens og kroppens engasjement når man synger, og ikke minst en fellesskapsetablerende kraft.

Utfordringen for kirken er særlig å styrke tilbudet for de yngre. Kommunen inviterer i sin samfunnsplan organisasjoner til å legge aktivitet på skolen i SFO-tiden. I samtaler med kirkens stab og skolens rektor er mulighet for å legge kirkens korarbeid dit, noe alle er positive til. Jeg vil oppfordre til å ta denne muligheten i bruk.

I tillegg vil samarbeid med kulturskolen alltid være fruktbart for alle parter, og jeg vil og anbefale å møtes for å drøfte dette. Det nye orgelet i Hvaler kirke må gjerne bli tilgjengelig for elever ved kulturskolen. Det ville vært spennende å se om det på sikt kan rekruttere en ny generasjon kirkemusikere!

I Den norske kirkes strategiplan er «Utenforskap» nevnt som en spesiell utfordring. Selv om Hvaler er en liten og oversiktlig kommune vil det også her være noen som ikke får mulighet til å ta del i det alminnelige samfunnslivet.

Universell tilgjengelighet i kirker og andre bygg og til alle aktiviteter er en rettighet for mennesker med funksjonsvariasjoner. Det være seg mulighet for rullestolbrukere, gode lyd og lysforhold og attraktiv deltakelse for mennesker med psykisk utviklingshemming. Det er viktig at dette tas med i alle planer for aktivitet og bygg, slik at ingen forhindres fra å delta.

Røde Kors fortalte oss at de ser mye ensomhet når de er rundt på sine oppdrag. Dette er en utfordring hverken enkeltpersoner eller den enkelte forening kan løse helt alene. Jeg vil oppfordre til at dette blir et tema når kirke, lag og foreninger møtes, og at det kan bidra til å utforske nye måter å være kirke på.

Staben i Hvaler menighet er liten, men svært dedikert. Det er imponerende å se hvor mye de får ut av 5 årsverk fordelt på 6 personer, i et godt samarbeid med det valgte menighetsrådet. I møtet jeg hadde med staben, og i samtaler med den enkelte, ble den gode teamfølelsen understreket. Det er rom for å teste ut nye ting, og man stiller opp for hverandre og for fellesskapet. Jeg har flere steder pekt på muligheter for økt samarbeid med resten av domprostiet, og tror det kan komme Hvaler til gode. Når kirken i tiden fremover skal videreutvikle en organisasjon som utnytter ressursene enda bedre, vil Hvaler ha viktige bidrag til samtalen.

På tur til Rødshue:
Kåre Rune Hauge, Kari
Mangrud Alvsvåg og
Dag Kjetil Hartberg

Vi var så dristige å legge visitasen til uken etter påske, og det var inspirerende å høre staben fortelle begeistret om påskeprogrammet der alle hadde bidratt. Og imponerende hvordan det var krefter igjen til nok en innholds fylt uke!

AVSLUTNING

Kirken på Hvaler er en aktiv og tilstedeværende folkekirke som betyr mye for mange.

Det har vært en stor glede å få oppleve den mangfoldige virksomheten her gjennom denne uka.

Jeg vil takke alle som har forberedt og lagt til rette for denne visitasen. Både sokneprest, kirkeverge og kommunestyrets representant i fellestrådet som har hatt hovedansvaret for planleggingen,

og staben ellers. Så vil jeg takke alle som har bidratt med baking, rigging og program disse innholdsrike dagene. Det er inspirerende å se frivilligheten blomstre i en periode mange sliter med å få den på bena igjen etter tunge år.

Og så må jeg få uttrykke en stor takk til de som har tatt meg imot på skole, institusjoner, arbeidsplasser, og i aktiviteter og på lokale møteplasser.

*Må Gud velsigne himmelen over dere,
jorden under dere,
havet omkring dere,
Guds bilde dypt inne i dere
og dagen og fremtiden foran dere!*

*Må Gud hjelpe og styrke oss alle i arbeidet for å
skape «Mer himmel på jord» her på Hvaler.*

HÅPSTANGO

Håpet er lysegrønt. Vår er håp. Håp om varme og solfylte dager.

Håpet bærer vi med oss hele livet, gjennom alle faser.

Barn håper på å få noe de ønsker seg til bursdagen sin, ungdom håper på gode karakterer på skolen og en utdanning de ønsker. Kanskje håper de også på en kjæreste etter hvert.

Voksne håper på å få barn, at barna skal vokse opp og klare seg greit her i livet, at de skal få en grei jobb og god økonomi.

I hverdagen håper vi på å rekke bussen, at ingen skal legge merke til at vi ikke har strøket skjorta vår og at linerla skal dukke opp i år igjen på samme plassen som i fjor. Og det gjorde hun, og det samme med tjelden, den er på plass, men i år er det kun tre eksemplarer her, det er bekymringsfullt.

Noen har alvorligere ting å håpe på, som å overleve alvorlig sykdom, å kunne gå igjen etter skader, eller at noen en er glad i skal komme ut av rusproblematikk. Jo alvorligere livet tar tak i en, jo viktigere er det ikke å gi opp håpet, holde fast i lyspunktene og tenke positive tanker.

Men lett er det ikke. Dager kan være blytunge og hodet kan kjennes for tungt for nakken. Magen slår seg vrang, det blir umulig å spise, og søvnen er like fraværende som 7 rette i Lotto. Håpløsheten pakker seg rundt deg som tåka en kald marsdag.

Det er da en trenger en himmel over livet sitt. Noe som er større enn en selv. Noe å vende seg mot, å klage til og det aller viktigste, å høste håp fra. Det er da du må ta fram håpstangoen, se neste side.

Og syng den gjerne, de fremmede rytmene og den livlige melodien, du kan nesten ikke la være å bli glad.

Rosemarie Køhn, vår første kvinnelige biskop, har blant mye annet gitt ut en liten tynn bok som heter «Håpstreet». Der forteller hun om sine drømmer for kirken, og at den aller viktigste drømmen er at kirken må være et sted hvor vi kan hente ut håp for hverdag og evighet. Et sted hvor man kan komme sammen for å håpe på den gode framtid.

Hun forteller at i hennes barndoms by, Rathenow, ble kirken hun pleide å gå i, bombet til en ruinhaug under 2. verdenskrig. Etter Berlinmurens fall, kom hun tilbake til byen. Kirken var fremdeles ikke bygd opp, men et lite bjørketre som strakte seg med sine grønne blader mot himmelen, midt i ruinhaugen ble et symbol på håp for henne. Treet ble et tegn på at Gud kan skape på nytt, få det til å spire og gro av en ruinhaug, også av et livs ruiner.

Selv håper jeg på at sommeren kommer med godt og tjenlig vær som det heter. Ikke for varmt, men nordisk sommervarmt. Ikke for tørt og ikke for mye nedbør som kommer for fort. Ikke for mye vind, men svale og lune sommerbriser.

Da blir det et godt år for poteter, gulrøtter og solbær og ikke minst for oss som tilbringer sommeren på Hvaler.

HÅPSTANGO

*Fordi han kom og var som morgenrøden
og brøt Guds taushet og vår angst for døden,
fordi han gjennom handlinger og taler
har lukket porten opp til Himlens saler,
fordi han var Guds sønn og en av våre
og gikk omkring i gater og i gårder,
fordi han lot de siste bli de første
og lot de blinde se og småfolk trøste,*

*så kan vi holde ut i vonde tider,
så vet vi Gud er nær, selv når vi lider,
så kan vårt brutte håp som solen stige,
så kan vi se at kommet er Guds rike.
Gud er hos oss.*

Tekst: Frederico José Pagura

Salmen står i norsk salmebok nr. 479

Deler med dere et lite dikt som konfirmanter av året, Emil, Jacob og Amund har skrevet:

*Det var jo ingen som sa
at livet skulle bli enkelt.
At det alltid vil gå bra.
Men mist ikke motet.
Selv på den mørkeste dag.
For i morgen finnes kanskje håpet og lyset
du ikke ser i dag.*

Med håp om en god sommer for oss alle.

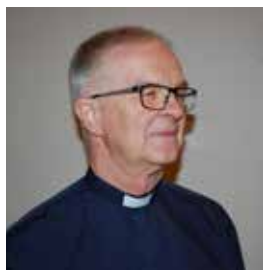
Vennlig hilsen mormor.

*Prosesjonen åpner
bispevisitasen i
Spjærøy kirke*

BISPEVISITAS

*Kåre Rune Hauge,
domprost i Borg*

*Før festgudstjenesten
i Hvaler kirke*

Det er med stor takknemlighet vi kan se tilbake på noen begivenhetsrike og inspirerende dager da biskop Kari Mangrud Alvsvåg besøkte oss på Hvaler sammen med domprost Kåre Rune Hauge og kirkefagsjef Dag-Kjetil Hartberg.

Programmet for dagene var innholdsrike med alt fra samtaler med ansatte i kirken, ordfører

og kommunal ledelse til besøk på Dypedalsåsen og barne- og ungdomsskolen. På skolen var det et spesielt opplegg for 9. klasse hvor vi også har årets konfirmanter. En begeistret biskop fikk oppleve rekefangsten til videregående elever på fiskerilinja i Utgårdskilen og treffe mange ivrige og fornøyde arbeidere på VIUNO-bedriften.

Biskop Kari intervjues i Hvaler kirke

Helge Johansen holdt foredrag om Vesterøy bedehus

Utgangsprosesjonen etter festgudstjenesten søndag

Korpsset spilte utenfor Hvaler kirke

En stor takk til representanter for de frivillige organisasjonene som fortalte om eget arbeid. Vi kan være stolte over stort engasjement og et blomstrende foreningsliv. Stor takk fortjener også herfølsamfunnet som tok imot og hvor biskopen fikk en guidet tur før møte med Hvalers misjonsforeninger på Lokalet på Herføl.

Vi er takknemlige for påskefeiringen i kirkene våre og for visitasen som ble avsluttet med fest-

Ordfører Mona

gudstjeneste i Hvaler kirke. Her ble vi ønsket velkommen av Hvaler musikkforening som spilte utenfor kirken i forkant av gudstjenesten.

Takk til hver enkelt som bidro til disse fine dagene; med kakebaking og kaffekoking samt praktisk tilrettelegging i bedehus og lokaler ellers! Takk til alle som «åpnet dørene» og inviterte biskopen inn til arbeidsplasser og engasjement på mange områder! Vi kan være stolte over det vi får til sammen på Hvaler.

Til slutt en stor takk til biskop Kari for levende interesse og engasjement for hvalersamfunnet! Dette besøket har vært til stor inspirasjon for oss alle!

Møte med Hvaler menighetsråd

Møte med de frivillige på Asmaløy bedehus

Mona Vauger.

KJÆRE INNBYGGERE OG DELTIDSINNBYGGERE!

Etter en kald vår har det endelig blitt sommer. Vårt sommerhvaler stråler og hele Hvaler er forberedt på å mangedoble folketallet. Nå kommer alle de som har sitt "barndomshjem" her ute. De fleste bytter bolig og bosted, men hytta er ofte det samme stedet hele livet. På hytta tilbringer mange livets beste stunder, og de dagene er nå. Ta med deg kaffekoppen og menighetsbladet ut i sola!

Som ordfører er jeg så heldig å få lov til å bruke all min tid på å sikre at vi på Hvaler har gode hverdager, og at vi i felleskap verner om hverandre og vår unike natur.

Neste år får vi ny elektrisk ferge som skal trafikker de østre øyene. Det er Viken fylke, snart gode gamle Østfold, som drifter og eier fergesambandet som gjør det lettere å bo og ha hytte på de østre øyene. Som en offentlig aktør er de pålagt at tilbudet skal ut på anbud, og vår alles Petter Parmer vant ikke runden denne gangen, dessverre. Tidene skifter, og vi ønsker vårt nye fergeselskap Norled velkommen. Ny ferge skal døpes «Torine» etter Nilsine «Torine» Madsen, den første kvinnen som ble valgt inn i herredsstyret på Hvaler i 1913, året da kvinner i Norge fikk stemmerett. Det var kun Torine og én kvinne til i hele Østfold Amt som ble valgt inn det året.

Torine var en lokal foregangskvinne, og navnet passer ekstra godt på den nye ferga som også representerer noe nytt, - miljøvennlig batteridrift og mindre utslipp. Slike store, nye

grep i infrastruktur er krevende. Det må bygges nye kaier som er tilpasset ny ferge, og både brygger og ventesteder for de reisende får et løft. Ordfører er aktiv opp mot myndighetene for å se om vi kan få til endring av klassifiseringen på Lauer fra sjømråde 3 til 2, noe som vil forenkle rutetrafikken dit.

Hvaler kommunestyre leverte fra seg sin "bestilling" på behov for ferge i 2018. Politikerne gjorde en god jobb med det som skulle være

Nilsine «Torine» Madsen, 1875 - 1933.
Lærerinne.

grunnlag før anbudsprosessen. Etter det har Viken hatt ansvar for prosessen.

Høsten 2022 arrangerte Hvaler kommune sammen med Viken og Østfold Kollektivtrafikk, et folkemøte på Søndre Sandøy for å få fram øyboernes tanker og behov om framtidige ruter. Øyboerne fikk samtidig god informasjon. Fergeutene er utarbeidet utfra dette. Som ordfører har jeg også ment at vi skal ha et gratis fergetilbud. Det vil gjøre det lettere å kunne bo i øysamfunnet. Derfor er det også gledelig at ferga vår blir gratis fra midten av august. Det er et gode, men kan også bli en bakside hvis det fører til for stor biltrafikk på øyene. Da må vi etter hvert finne løsninger som regulerer biltrafikken.

Når man en vakker sommerdag sitter med tærne mellom sneglehus og blåskjell i glassklart vann, er det lett å ta dette for gitt. Det hviler på oss et stort ansvar å levere videre et rent og friskt hav til de som kommer etter oss. Derfor har jeg lyst til å skrive noen ord om den jobben Hvaler kommunestyre har gjort for å stoppe dumping av mudder fra skipsfarleden på Møkkalasset og Svaleskjær nord for Kirkøya.

Vi har nedlagt midlertidig forbud mot dumping, og vi har varslet omregulering for å ta områdene ut av reguleringsplanen som åpent for havdeponier. Vi mener at ny kunnskap om tilstanden i fjorden gjør at vi må finne andre løsninger enn å dumpe mudder i sjøen. Vedtaket ble påklaget av Kystverket som mente at Hvaler kommunestyre ikke kunne fatte et slikt vedtak, men Statsforvalteren har gitt Hvaler kommune endelig medhold i vedtaket. Statsforvalter skriver:

«Det at kommunestyret mener planen er utilstrekkelig utredet og at planen ikke ville blitt

vedtatt hvis man visste det man vet i dag om Oslofjordens tilstand, kan være et tegn på at planen ikke legger opp til den arealdisponeringen kommunen ønsker. Dette er med andre ord også et saklig og relevant moment som kan tale for å nedlegge midlertidig forbud mot tiltak.

I tillegg har kommunestyret vist til FN's bærekraftsmål, påpekt at løsningen virker kortsiktig og lettvinnt, og stilt spørsmål ved om tiltaket rent praktisk vil kunne gjennomføres og med «Best available technology». Kommunestyret har også stilt spørsmål ved kunnskapsgrunnlaget som lå til grunn ved vedtakelsen av reguleringsplanen.

Samlet sett, særlig sett hen til at vi skal legge stor vekt på det kommunale selvstyret, er vår vurdering at kommunen har vektlagt saklige og relevante hensyn i sin vurdering av om midlertidig forbud mot tiltak skal nedlegges. Vi kan ikke se at det er grunn til å sette til side kommunens vurdering.»

Problemet er på langt nær løst. Vi må mudre i farleden, fordi det ligger mye giftig mudder der som blir virvlet opp hver gang et skip går inn til havna, det er vi alle enige om. Men vi ønsker at mudderet skal tas på land. Derfor blir Hvaler kommune med i en referansegruppe sammen med Borg havn og Kystverket. Hensikten er å se på gjenbruk og sirkulærøkonomi med muddermasser som utgangspunkt. Arbeidet ledes av "Earthresque" som er et senter for forskningsbasert innovasjon. Kort oppsummert er både våtmarksområder og sand mangelvarer globalt, og muddermasser kan være en ressurs etter at gift og urenheter er fjernet.

Føre-var-prinsippet bør gjelde når vi skal forvalte våre helt uerstattelige naturområder. Hvaler har verdens største kaldtvannskorallrev

innaskjærs på Tislerrevet, og fremtidens matfat rett utenfor døra. Teknologien finnes, men på kort sikt blir dette dyrere enn billig-metoden sjødeponi. På lang sikt er jeg sikker på at dette vil være lønnsomt, og en håndsrekning til de som kommer etter oss.

Denne gangen har mitt sommerbrev båret preg at noen saker som er viktige for Hvalersamfunnet, og som folkevalgte styrer samvittighetsfullt med. Kanskje ikke det aller morsomste å lese om, men viktig likevel.

Morsommere er det å fortelle om bispevisitasen med vår gode biskop Kari Mangrud Alvsvåg. Hyggelige og inkluderende møter mellom biskopen med følge og mange deler av samfunnet vårt. Ikke minst med frivilligheten som er vår stolthet og grunnpilar. Maken til engasjement i lag og foreninger skal man lete lenge etter. Det er

fint at vi har en biskop som er samfunnsengasjert og oppriktig interessert i hvordan kirken kan bidra til gode dager for folk, og gode tanker i hjertet.

Kirkene våre engasjerer også mange, uavhengig av hvor man befinner seg i den religiøse sfæren. Akkurat nå er Hvaler menighet i starten på et prosjekt som skal endelig bestemme, hvis mulig, alderen på Hvaler kirke, middelalderkirken som er i daglig bruk. Mye kan tyde på at vi kan glede oss til resultatet.

Da gjenstår det å minne om å bruke kortreist Hvaler-mat, nyte Hvaler-restaurantene, Hvaler-reka, kulturlivet, shopping og en respektfull og myk bruk av svaberg og naturområder!

God sommer!

Ordfører Mona Vauger

KIRKEN

– STEDET DER JORD OG HIMMEL MØTES

TEKST: OLA BEISVÅG - PREST, BOSATT PÅ TOMB

Kirken er annerledes enn alle andre hus i denne verden. For kirken er et hellig sted. Et hellig hus. Dermed er kirken møtestedet mellom himmel og jord. Her møtes det jordiske og det himmelske.

Her møtes det menneskelige og det guddommelige. Og nærmere himmelen kan vi ikke komme i dette liv enn når vi er samlet i en kirke.

GUDS HUS

Kirken er Guds hus. Og Gud er alle menneskers Gud. Derfor er kirken alltid åpen for alle mennesker. Både den som tror, den som leter og den som tviler. Til kirken kan vi alltid komme både med vår usikkerhet, tvil og tro. Vi får alltid komme både med våre bønner, våre rop om hjelp og med vår takk og tilbedelse.

Ja, til kirken får vi alltid lov til å komme i alle livets forskjellige situasjoner. Hit får vi komme både med våre gleder og våre sorger. Til kirken får vi komme både i gode dager og i vonde dager. I kirken er himmelen spent over våre liv, og når vi føler oss små og hjelpeløse, da gjør det godt å få et glimt av himmel over livene våre.

MØTE MED DET HELLIGE

Min bønn for alle som kommer til kirken, enten det er middelalderkirken på Hvaler eller en annen kirke, det er dette at alle må få oppleve noe av helligheten og storheten som ligger gjemt i dette å tre inn i et kirkerom. Inn til møtet med det hellige. Det som er så uendelig mye større enn oss selv. Da får vi hjelp til å se livet i et større perspektiv.

Til kirken får vi komme i alle livets forskjellige situasjoner og i alle deler av livet. Til kirken bæres det nyfødte spedbarn til dåpen. Her blir det døpt til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn. Og det blir merket med korsets tegn. Her blir barnet lagt i Guds hender og omfavnet av Guds kjærlighet.

Til kirken kommer de unge til konfirmasjon og blir bedt for. Hit kommer de forelskede brudepar for å få kirkens velsignelse og kirkens forbønn over sitt ekteskap. Og så, til kirken får vi også lov til å komme når vi er samlet i sorg og savn for å ta avskjed med en av våre kjære.

HELE LIVET

Dermed blir det jo slik at kirkerommet både omfatter og omfavner hele livet. Fra begynnelse til slutt, ja helt inn i evigheten. For kirken er altså det sted hvor himmel og jord møtes. Og når vi er samlet i kirken, enten det er i sorg eller glede, da står alle Guds engler på den andre siden og er sammen med oss. Og alle trenger vi en engel ved vår side på vår vandring gjennom livet.

Til kirken kan vi alltid komme for å hente hjelp, trøst og livsmot til å møte dager som kommer. Og slik at vi også litt etter litt kan forstå litt mer av hva både livet er og hva døden er. For når mennesker samles i Guds hus, i kirken, i det som er skjæringspunktet mellom himmel og jord. Da skjer det noe med oss. For her rører Gud ved våre hjerter og gir oss av sin guddommelige kjærlighet.

STEM I KIRKEVALGET!

Er du en av de 3,7 millionene som er medlem i Den norske kirke? Da er din stemme viktig i Kirkevalget. Når du stemmer i kirkevalget støtter du kirkens arbeid, og du er med på å bestemme hvem som skal lede den framover.

Den norske kirke er Norges folkekirke med 3,7 millioner medlemmer. Med nesten hundre tusen frivillige, 8000 ansatte og 1600 kirkebygg er kirken til stede i hele landet for å skape mer himmel på jord. Det kristne verdigrunnlaget innebærer et engasjement for alle menneskers verdi og verdighet og et aktivt miljø- og klimaarbeid. Kirken er åpen for alle, fra vugge til grav.

HVORFOR STEMME I KIRKEVALGET?

Som medlem bidrar du til fellesskap, glede, livsmestring og mening for deg selv og andre, for eksempel gjennom dåp, bryllup, babysang, barne- og ungdomsaktiviteter, kor og konserter. Du bidrar også til å ta vare på vår felles kulturarv, i form av byggverk og tradisjoner, og du er med på å støtte kirkens sosiale arbeid for mennesker i sårbarhet, ensomhet og sorg.

Menighetsrådets arbeid spenner over mange temaer. Det kan være barne- og ungdomsarbeid, forvaltning av kirkebygg og kirkegård, ansettelse, gudstjenester, miljø og rettferdighet, sosialt omsorgsarbeid, kulturarrangementer, musikk og misjon. Menighetsrådene skal sørge for vekst og utvikling av kirken og lokalsamfunnet der du bor.

NÅR ER KIRKEVALGET?

Samtidig som kommunestyre- og fylkestingsvalget holdes, kan du også stemme fram hvem som skal lede kirken på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Det skjer i et lokalt rett i nærheten av kommunevalget. Eller du kan forhåndsstemme fra 10. august til 6. september. I år kan du forhåndsstemme både digitalt og på Kirkens hus.

Kirkevalget er to valg: Du kan stemme på kandidater til menighetsrådet og til bispedømmerrådet.

Til menighetsrådsvalget i Hvaler har en gjeng flotte frivillige sagt ja til å være kandidater til menighetsrådet og lede menigheten de neste fire årene. Dette er et flertallsvalg, der du blant annet har mulighet til å gi kandidater en ekstrastemme. Kandidatene med flest stemmer blir med i rådet.

Til bispedømmerrådsvalget stiller Bønnelista, Frimodig kirke, Åpen Folkekirke og nominasjonskomiteen lister. Dette er et forholdstallsvalg, der det endelige rådet avspeiler både hvor mange stemmer den enkelte liste og også den enkelte kandidat fikk.

Bispedømmerråd finnes i hvert av landets elleve bispedømmer. Rådet ansetter blant annet prester og leder bispedømmet sammen med biskopen. Medlemmene av bispedømmerrådet er også medlemmer av Kirkemøtet, det høyeste organet i Den norske kirke.

Les mer om kandidatene til Hvaler menighetsråd her i bladet. Mer informasjon om bispedømmerrådsvalget finner du på www.kirkevalget.

I kirkevalget har alle 15, 16 og 17 åringer stemmerett! Det har vært en positiv utvikling ved de siste kirkevalgene at de yngre velgerne under 18 år i økende grad benytter seg av sin stemmerett.

Godt valg!

KIRKEVALGET

10. og 11. september 2023

I HVALER SOKN

	Navn	Fødselsår	Bosted
1	Utaker, Ole-Edvin	1958	Asmaløy
2	de Flon, Jon Halvor	1961	Spjørøy
3	Dolve, Kjersti Buer	1966	Kirkøy
4	Olsen, Monika	1967	Søndre Sandøy
5	Seljebakken, Kristin	1950	Kirkøy
6	Barm, Kaja Ulsness	1987	Vesterøy
7	Meberg-Hansen, Tore Henrik	1970	Vesterøy
8	Lønne, Heidi	1959	Kirkøy
9	Schorpen, Tom	1954	Kirkøy
10	Berntzen, Marthe Nordengen	1988	Kirkøy
11	Wistner, Reidun Tingstveit	1961	Asmaløy
12	Kjellsen, Ragnhild	1957	Vesterøy
13	Glemminge, Grete	1963	Vesterøy
14	Olsen, Laila	1969	Søndre Sandøy

Kirkevalget
2023

OLE-EDVIN UTAKER

Jeg ønsker med min kunnskap og bakgrunn fra Areopagos å bidra til en menighet som blir mer synlig i lokalsamfunnet. I tillegg, å ivareta- og videreføre den viktige rollen som kirken i dag spiller i Hvalersamfunnet.

HALVOR DE FLON

Jeg ønsker å jobbe for at Hvaler menighet skal fortsette å være en åpen menighet hvor alle mennesker kan kjenne seg velkommen og hjemme. Jeg ønsker å bidra til at kirken kan være et sted for dialog og samtale om både små og store ting i livet.

KJERSTI BUER DOLVE

Jeg trives med å være en del av Hvaler menighet og menighetsrådet. Ønsker å bidra til å skape godt samarbeid for å nå målene våre. Opplever at menighetens arbeid med å lage gode romslige møteplasser for innbyggerne er viktig. Likestilling for funksjonshemmede er også et fokus jeg vil ha med inn i rådet. Ivaretagelse av kirkebygg og kirkegårder er også vesentlig.

MONIKA OLSEN

Jeg er opptatt av at vi skal ha en åpen og inkluderende kirke, som bidrar aktivt i lokalsamfunnet.

KRISTIN SELJEBAKKEN

Jeg ønsker at kirken/menigheten kan være: - et sted hvor små og store, unge og eldre på Hvaler kan kjenne tilhørighet, og - et sted hvor alle kan få erfare aksept, trygghet, håp og glede i alle livets situasjoner.

KAJA ULNES BARM

Ønsker at menigheten fortsetter å lage gode møteplasser for mennesker i alle aldre, da jeg selv har opplevd gleden av barnesang og barnekor.

TORE-HENRIK MEBERG-HANSEN

Kirken skal være raus, åpen og inkluderende. Gjennom hele livet har vi ulike behov, men kirka skal alltid være der til fest og hverdag, i glede og sorg. Kor og musikk har en helt spesiell plass i mitt hjerte. Det er en unik måte å bygge menighet.

Kirkevalget 2023

HEIDI LØNNE

Kirken må være synlig, åpen og inkluderende. Og som biskop Kari sa i sitt visitasforedrag, trenger man ikke å være fast kirkegjenger eller be aftenbønn hver kveld for å være en del av kirken og det arbeidet kirken gjør.

TOM SCHORPEN

Kirkene skal være et godt sted å være. Vi skal holde på gode kirkelige tradisjoner, men samtidig tilrettelegge for sang, musikk og andre aktiviteter for barn og ungdom, på et kristent grunnlag. Det er også viktig med et godt medarbeiderskap.

MARTHE NORDENGEN BERNTSEN

I en liten kommune som Hvaler har menigheten en viktig rolle i lokalsamfunnet. Jeg ønsker å bidra til et bredt og inkluderende tilbud til lokalbefolkningen på Hvaler. Jeg vil særlig jobbe for et godt breddetilbud til barn og unge, og jeg er interessert i hvordan menigheten forvalter vårt felles ansvar for bevissthet rundt bærekraftighet i vår tid.

REIDUN WISTNER

Jeg ønsker å jobbe for at Hvaler menighet fortsatt skal være en åpen og inkluderende menighet. Jeg ønsker at kirken skal være en aktiv og viktig del av Hvalersamfunnet.

RAGNHILD KJELLEN

Vekst og fornyelse i menigheten vår, så ung og gammel kan møtes til hverdag og fest i våre vakre gamle kirker, ja det vil jeg brenne for.

GRETE GLEMMINGE

Jeg er opptatt av at menigheten har et godt samarbeid med be-dehusene, og at vi tar vare på de flotte gamle kirkebyggene våre.

LAILA OLSEN

Jeg ønsker at kirken på Hvaler kan bidra med å skape en inkluderende kultur ved å aktivt fremme mangfold og inkludering i alle aspekter av sin virksomhet, inkludert gudstjenester, sosiale aktiviteter og i lokalsamfunnet. Dette kan bidra til å tiltrekke og beholde et mer mangfoldig medlemskap.

Kirkevalget 2023

GALLERI KIRKENS HUS

SOMMER 2023

ÅPENT FRA KL. 11. TIL 17.

Utstillere 30. juni – 9. juli

Birgit Grydeland,
Bjørge Irene Strømmen,
Mona Lisa Wetting og
Margrethe Oleivsgard Stenslund.

Utstillere 9. juli – 16. juli

Birgit Grydeland,
Mona Lisa Wetting,
Tone Solhaug og
Margrethe Oleivsgard Stenslund.

BIRGIT GRYDELAND:

Birgit bor og arbeider med sine malerier på Hvaler. Motivene er som oftest tatt fra den storslåtte naturen her ute.

MONA LISA WETTING:

Mona Lisa designer smykker, vesker, hatter, belter mm. Hun har vært aktiv i ca. 17 år og har stor skaperglede.

BJØRG IRENE STRØMMEN:

Bjørge maler med olje, akryl og akvarell. Hun maler i naturalistisk stil, både landskap, urbant og mennesker. Hun er medlem i Drammen Maleklubb.

MARGRETHE OLEIVSGARD STENSLUND:

Margrethe former brukskunst (fat, boller og vaser) og kunsthåndverk (sommerfugler, måker, fisker, hjerter etc) i akryl/pleksiglass.

TONE SOLHAUG:

Tone arbeider med foto, både med og uten kamera, og spesielt bruk av alternative fotografiske prosesser. Håndlagde bilder i vår digitale fotoverden gir et spesielt uttrykk.

Utstillere 16. juli – 22. juli

Eva Nygaard
Ole Kolstad Stephensen
Else Dahl
Kjersti Merete Fuglesang
Karin Linge Anderssen
Liv Kjønnerud
Marit Kise

ELSE DAHL MALERIER

Jeg bor i Son og har alltid hatt behov for å tegne og male. Etter at jeg ble pensjonist, kan jeg dyrke det på heltid. Har skaffet meg eget atelier, der jeg tilbringer mye tid.

KJERSTI MERETE FUGLESANG KERAMIKK

Er bosatt i Oslo. Utdannelse fra Dagskole i keramikk på Folkeuniversitet og diverse kurs i inn og utland. Har utsalg av keramikk i KunstSONen i Son.

LIV KJØNNERUD MALERIER

Bosatt i Son. Begynte å male i 1987. Flere års medlemskap i Son Maleklubb. Liker å male naturalistisk, og bruker både akryl og olje.

MARIT KISE MALERIER

Malemedium er akryl og akvarell. Maleopplæring: Elev hos Max Kopp Oslo. Elev hos kunstner Henriette Sonne, Drøbak/Ås. Medlem i Son Maleklubb siden 2018

EVA NYGAARD MALERIER

Bor i Son, men er gift med en Hvalergutt i Hellekilen. Har malt siden 2000, og var med å starte Son Maleklubb i 2004.

OLE KOLSTAD STEPHENSEN MALERIER

Jeg er 18 år, og har ikke malt så lenge, men jeg fant raskt gleden etter jeg begynte med malehobbyen sommeren 2022.

Utstillere 24. juli – 30. juli

Siste uken er det duket for utstillingen

”Kunst i fjæra”

Kunstnergruppen består av:

Elwin George Bradshaw. Skulptur

Aina Hartmann. Billedkunst

Anette Ellegård. Keramikk

Morten Leine. Billedkunst

Marianne Grøtte. Keramikk

Reidun Falk. Billedkunst

Utstillingen åpner 24.07 kl. 12.

Velkommen!

ELWIN GEORGE
BRADSHAW
SKULPTUR

REIDUN FALK
BILLEDKUNST

AINA HARTMANN - BILLEDKUNST

MORTEN LEINE - BILLEDKUNST

ANETTE ELLEGÅRD - KERAMIKK

MARIANNE GRØTTE - KERAMIKK

HVA HJERTET FORTELLER

TEKST: ØYSTEIN SPILLING, TIDLIGERE SOGNEPREST I HVALER

En pasient spør – og kanskje er det på et legekontor på Hvaler: Doktor, har jeg et dårlig hjerte? Og legen svarer: Nei, ta det helt med ro. Hjertet ditt er så bra at det kommer til å vare hele livet ut.

Hjertet er en trofast muskel. Det satte i gang lenge før vi kunne tenke en eneste tanke. Og selv om tankene våre stilner med årene og kanskje forsvinner inn i tåkeheimen, så kan det hende at hjertet fortsetter å jobbe ufortrødent videre ennå en stund.

Hjertet sier oss noe om livet. Livet er en gave vi ikke har herredømme over. Ikke satte vi det i gang, og ikke vet vi når det over.

Det kan være fint å sitte i stillhet og meditere over hva slags visdom hjertet vårt bærer med seg. Har Skaperen lagt inn noe budskap i hjertets natur og måte å opptre på?

Når vi blir helt stille, kan vi merke hjerteslagene og nesten høre dem. Som forsiktige bankelyder. Innenfra.

Når vi ellers hører bankelyder utenfra, vil mange av oss tenke: det er noen som banker på. Og er det på en dør, så vil vi si: Kom inn. Det er noen der som vil oss noe. De gode samværene starter gjerne med at noen «banker på».

Omtrent hvert eneste sekund vi lever kommer det et lite bank fra vårt indre. Vi kan nøye oss med å observere dette som et utslag av kroppens geniale oppbygning og egenskaper. Men vi kan også gi dette en religiøs mening.

Vi kan tolke det med troens nysgjerrighet, og si: Gud ønsker å minne oss på at han er der – hvert eneste sekund vi lever. Og: Guds plassering i verden ikke bare er der ute et sted, men også i dyppet av oss selv. Under huden vår.

Hjertets milde banking kan si oss: Husk – du er aldri alene!

Et sted i Bibelen står det: se jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, vil jeg komme inn. Gud trenger seg ikke på, selv om han også befinner seg på innsiden av oss. Men han antyder sitt nærvær og inviterer oss til å gi ham plass i bevisstheten vår. Hvis vi vil.

Vi kan spørre videre: hvorfor banker hjertet fortere og sterkere når vi blir redde?

Vitenskapen kan si: fordi da settes kroppen i beredskap – vi trenger ekstra energi for hånden.

Troen kan si: fordi Gud vet at når vi er redde trenger vi ennå tydeligere beskjed om at vi ikke er alene.

Det står en klok påminnelse i Predikerens bok – eller Forkynneren som den heter nå: Bevar ditt hjerte fremfor alt som bevares, for livet går ut fra det.

Hjertet gir oss liv og holder oss i live. Hjertet har også et budskap om noen som vil holde oss i live – også når hjertet stanser. Det kalles det evige livet. Hos Gud som satte hjertet i gang.

SOMMERFESTER

– med århundrelange kirkelige tradisjoner

TEKST: JAN OLAV AARFLOT FOTO: ANNE KRISTIN AARFLOT

Sommeren er her. Skoleåret er avsluttet og det er ferietid. Men det er også klart for sommerfester etter kirkelige tradisjoner. To av dem kjenner vi godt til.

SANKTHANS

Sankthansaften den 23. juni er inngangen til selve sommereventyret. En av de lyseste og fineste nettene – hvis solen skinner. Og skinner den ikke, tenner vi likevel bål, hvis vi får lov. Det er en eldgammel norsk tradisjon. Våronna var over, og det var for tidlig for slåtten. Bålet skulle holde troll og vetter borte fra dyr på beite – og bålet kunne kanskje gi livgivende kraft til sola slik at den kunne holde på varmen lengst mulig.

Sankthansdag feires til minne om en av de første som ble betegnet som helgen, døperen Johannes. «Sankt» (eller forkortet St. – som betyr hellig) er

betegnelse på de som er kåret til helgener. «Hans» er en forkortelse for Johannes. Det er en feiring til minne om at døperen Johannes ble født. Det er annerledes i forhold til andre helgener, der dødsdagen blir markert. Johannes ble, ifølge Det nye testamentet, født 6 måneder før Jesus. Johannes dømte Jesus i Jordan-elven. Dåpen var startpunktet for det Jesus gjorde i årene som fulgte. Det ble begynnelsen på det nye livet med veien frem mot lidelse, død og oppstandelse. Men dåpen ble også begynnelsen på det nye livet med Gud, slik vi også markerer i dåpen i kirkene.

Sankthans: Kirkelig festdag – og gamle norske tradisjoner

Sankthans benevnes også *Jonsok*. Jon er en annen forkortelse for Johannes, og endelsen «-ok» betyr «vake» på gammelnorsk, altså jonsvake.

Den kirkelige festdagen falt sammen med gamle tradisjoner om midtsommer og fruktbarhet. Det gjorde at Sankthans ble svært sentral i folketroen. Det var mye reformatorene avskaffet på 1500-tallet – de var ikke så glade i helgener og helgendyrkelse. Men denne tradisjonen greide de ikke å få bukt med. I Vestfold var Sankthansdag helligdag og fridag lenge, og i Sandefjord helt frem til 2016.

OLSOK

Senere i sommer, den 29. juli, skal vi feire Olsok til minne om dødsdagen til Olav Haraldsson som ble drept i slaget på Stiklestad i 1030. Olav «Digre» ble han også kalt – og var vel ikke noen fremtredende idrettsmann, kortvokst og diger som han var. Men kåret til helgen ble han etter sin død. Det var nok mye som talte mot en helgenkåring. Han gikk temmelig hardt løs på sine motstandere i kampen for kristendommen. Men hellig ble han altså.

Olavsfortellinger – og hvorfor han ble helgenkåret

Det var underlige ting som hadde skjedd med liket av Olav. Det ble fortalt at da de hadde gravd

han opp fra elvebredden ved Nidelva året etter, hadde hår, skjegg og negler vokst. Det så nesten ut som om den rødlette kongen hadde sovet, liket luktet til og med godt. Han ble lagt i et skrin og gravlagt.

Det var også andre fortellinger om Olav. Det var mange som kom til skrinet med Olav i, for å be. Det ble sagt at syke som rørte ved skrinet kunne bli friske. Pilegrimer kom langveisfra for å røre ved Olavsskrinet.

En annen fortelling er om da Olav og soldatene hadde ridd og gått gjennom en kornåker på Sul. Åkeren var moden og klar for høsting, men den ble trampet ned. Bonden klaget sin nød til kongen. Olav skal ha snudd hesten og red rundt åkeren. Straks han var kommet rundt, reiste kornet seg igjen, minst like fyldig som før den ble trampet ned.

Slike fortellinger var viktig for å bli helgenkåret. En rekke kirker og kilder bærer hans navn, mest i Norge – men også noen i andre land.

Olsok: Kirkelig festdag og gamle norske tradisjoner

St. Hans kveld malt av Nikolai Astrup

Det var vanlig med storslått feiring av Olsok i Norge, særlig frem til slutten av 1800-tallet. Bål ble tent, finklærne ble tatt på og festmaten var rømmegrøt og nybrygget øl av årets kornavling. I de siste tiårene har Olsokfeiringen igjen tatt seg kraftig opp. Ikke bare med storslåtte spel, som det på Stiklestad, men også festdager, messer er skrevet og det holdes konserter. Og ikke minst har det skjedd en kraftig økning av pilegrimer som går til Nidarosdomen hvert år.

Så sommeren er også en tid for festdager. God feiring og god sommer.

Sommerkonserter

ONSDAG 5. JULI KL. 19 I HVALER KIRKE:

Allsangkveld med Tore Thorkildsen og venner. Gratis inngang.
Kollekt til Kirkens Nødhjelps arbeid i Ukraina.

ONSDAG 12. JULI KL. 19 I HVALER KIRKE:

Blueskveld med Miss Blue. Kvinnelige bluessangeres historie formidles gjennom gripende historier og svingende musikk. Gratis inngang. Kollekt til inntekt for Redd Barna.

ONSDAG 19. JULI KL. 19 I HVALER KIRKE:

«Dylan – helt enkelt». Bob Dylan på norsk ved sang- og salmedikter Sven Aasmundtveit.

ONSDAG 26. JULI KL. 19 I HVALER KIRKE:

Sommerkonsert med Jenny Schorpen og Ken Phillips med venner.

ONSDAG 2. AUGUST KL. 19 I HVALER KIRKE:

Veldedighetskonsert til inntekt for nødhjelp i Ukraina. Gratis inngang, kollekt.

LØRDAG 5. AUGUST KL. 17 I SPJÆRØY KIRKE:

Teaterforestilling for barn i alle aldre med Kjersti Morland og Miriam Lillevold Morland.

ONSDAG 9. AUGUST KL. 19 I HVALER KIRKE:

Sommerkonsert med sopran Darya Katyba og Mats-André Soli.

ONSDAG 16. AUGUST KL. 19 I HVALER KIRKE:

Sommerkveld med vokalgruppa Munter & Moll.

Mer informasjon om sommerens konserter formidles på Hvaler menighets facebook-side, menighetens hjemmeside, kommunens kulturkalender og via plakater ved kirkene og ved kirkens Hus. Alle konserter har gratis inngang. Det oppfordres til å gi et bidrag til menighetens kulturarbeid på VIPPS ved de konsertene som ikke har et annet veldedig formål.

PREMIEKRYSSORD

I dette nummeret av menighetsbladet har vi et nytt kryssord. Vi trekker ut to vinnere, som hver får to Flaxlodd. Løsningen avfotograferes og sendes innen 1. august til menighetsbladets e-postadresse: hvalermb@outlook.com

Vinnere fra påskenummeret:

Gerd Aina Isaksen

Varden 3, 1684 Vesterøy

Victor Stensvik

Kjøholtveien 51, 1680 Skjærhalden

Gratulerer!

				journalist	luft	j.navn	gudene	par	g.navn	masse	bib. sit.	
				småting								
				åsen			hagevekst					apparat
				tilstand				desserten				
				underskrift								
				høyden		en Arne					(få) vite	↓
drink		flate	dagdrøm			profet			motivere	m.navn		
fugl				klagen			forhenv.		rampestr.			
fin				brytes				litteratur				
styre						dessert		korn				↓
fengsel					kreditt	feriested	beveget			studér		
svar		spion		g- navn		flykte			pron.			↓
pluss			gløder					skake				
smile		utrop	dyrelåt		retning			damp	bra	kraft		
	hjemmet									blomster		
	rusmid.						snakke					
				fugl	tidsenhet		viet					
vulkan							datatreff			g.navn		
fryser		stol			metall					j.navn		
						←		hop	vene			↩
starte				anmode	plate	fuglen			strak		to like	
tanke- overf.								frø				bthb juni 23

GLIMT FRA FLORAEN PÅ HVALER

Strandsmelle (*Silene uniflora* Roth.)

TEKST: EINAR MORLAND FOTO: EGIL MICHAELSEN (WWW.MARKBLOMSTER.COM)

Strandsmelle kunne ha vært Hvalers kommuneblomst, for den vokser og trives på alle øyene her, i miljøer som mange forbinder med Hvaler: svaberg og havstrand. Vi finner den i fjellsiden ved fergekaien på Skjærhalden, og den trives på Torbjørnskjær så vel som på Singløya. Den finnes forresten langs hele norskekysten. Planten er flerårig, opptil 25 cm høy, og med lansettformede, hårløse blader. En kraftig pælerot holder planten fast i de bratteste berg, og de mange greinete blomsterstenglene bærer én blomst hver. Blomsten er ren hvit, og under

kronbladene sitter det et sammenvokst beger. Begeret er formet som en krukke, og dette er opphavet til smelle-navnet. Barn har (*i hvert fall i tidligere tider*) lekt med slike begre ved å knipe dem sammen i toppen og fått dem til å smelle ved å slå dem mot håndflaten så begeret sprakk. Barn har tidligere også laget bittesmå dukker av blomsten: De vrenget begeret, og plukket bort kronbladene. Dermed fikk de en liten dukke som kunne stå av seg selv.

Strandsmellen og den nærstående engsmellen (*som også finnes på de*

største Hvalerøyene) hører til i nellikfamilien. Noen enkeltplanter i denne familien er tvekjønnede, med både støvbærere og støvveier. (Støvveier er hunnlige organer). Andre planter har mellomformer med mest støvbærere eller mest støvveier. Botanikeren Knut Fægri skriver i sitt bokverk «Norges planter» fra 1958: «Kjønnsfordelingen hos smellene er helt uregelmessig. Vi finner alt fra rene tvekjønnede blomster til ekstreme hann- og hunnblomster, med alle mulige mellomstadier.» Slektstavnet *Silene* henspiller visstnok på Silen, en følgesvenn av vinguden Bacchus. Silen var han som holdt orden på vintønnene der i gården, og det er nok smellenes tønneformede blomsterbegre som er forbindelsen. Artsnavnet *uniflora* betyr enblomstret, og det forteller at hver stengel bare har én blomst. Dette i motsetning til engsmelle, den nære slektningen med mange blomster på hver stengel. Tidligere hadde strandsmellen artsnavnet *maritima*, «som vokser ved havet».

Det som her er skrevet om barns lek med blomsterbegre, gjelder for både engsmelle og strandsmelle. De to artene har blitt brukt om

hverandre, og folk har ikke alltid skilt dem så nøye. Fægri skriver videre om smellene: «Det er vel ikke et barn i dette land som ikke har lukket begeret i toppen og fått det til å smelle som en papirpose, med det karakteristiske, tørre lille smellet.»

Tidligere tiders tradisjonelle barneleker er nok ikke lenger veldig «in» i våre dager. Men kanskje noen barn fortsatt kan ha glede av å lære slike leker?

ÅPEN KIRKE

Hvaler kirke.

Det blir åpen kirke i sommer, mandager fra 26.06 – 14.08 kl. 11 – 15.

Besøk i kirken uten avtale, ring telefon 485 96 188, Ingrid Dean.

Barn og unge

Hva skjer i august og september 2023

Søndag

20. august kl. 11:

Gudstjeneste i Brottet amfi
med utdeling av 6-årsbøker

Søndag

26. september kl. 11

i Hvaler kirke:

Høsttakkegudstjeneste med
utdeling av 4-årsbøker.

Etter gudstjenesten går vi sammen til Eplefestivalen på Rove. Barn som fyller fire år i 2023 vil få egen innbydelse i posten med invitasjon til gudstjeneste og kirkerotteklubb.

I september starter vi opp igjen med sangaktiviteter i kirken.

Tirsdager kl. 12 i Spjørøy kirke.

Følg med på Facebookgruppen **Babysang på Hvaler** for nærmere informasjon.

KNØTTESANG:

Tirsdager kl. 17 i Spjørøy kirke for barn fra 1 til 3 år. Følg med på Facebookgruppen Knøttesang på Hvaler for nærmere informasjon.

STJERNEKORET:

Onsdager kl. 17 i Spjørøy kirke for barn fra 5 år. Følg med på Facebookgruppen **Stjernekor** på Hvaler for nærmere informasjon.

For spørsmål, innspill eller behov for tilrettelegging, ta kontakt med kjersti@hvaler.kirken.no eller ring 975 26 412.

Følg med på kirken.no/hvaler for oppdatert informasjon om høstens program.

BARNAS

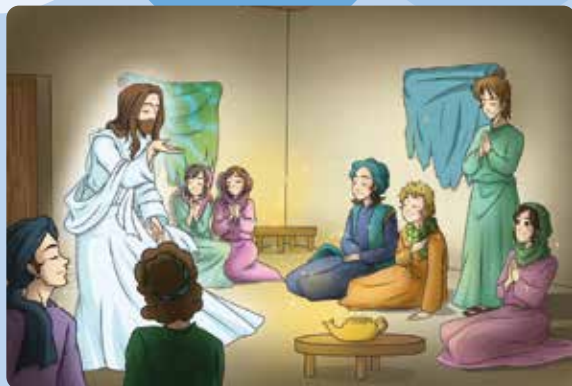
Finn 10 hovedsteder!

I rutenettet under har vi gjemt 10 forskjellige hovedsteder. Navnene står fra venstre mot høyre og nedover. Klarer du å finne alle sammen?

M	A	N	I	L	A	N	T
O	S	A	T	H	E	N	A
S	O	P	N	E	G	A	L
O	F	T	A	L	E	I	I
S	I	G	R	S	U	R	M
L	E	K	A	I	R	O	A
O	R	Ø	I	N	F	B	R
R	O	M	A	K	S	I	O
B	E	R	L	I	N	E	M
I	M	S	H	A	N	O	I

Finn fem feil!

Her viser Jesus seg for disiplene etter at han døde og stod opp igjen. De to bildene er nesten helt like, men kan du finne fem feil på bildet til høyre? Tegning: Chiara Bertelli

Hva hadde vi kalt Noahs ark hvis den hadde vært en rutebåt?
Svar: Ruteark

Vitser

- Kelner! Er dette en vanlig tre-retters middag?
- Ja, en kjøttkake, en potet og en ert.

- Jeg skal ha to kaffe uten fløte.
- Vi har ikke fløte, så da må det bli uten melk.

Gje barnebladet Barnas til eit barn du er glad i!

Desse oppgåvene er henta frå bladet.

Bestill abonnement på sondagsskolen.no eller 22 08 71 00

Tegning: Chiara Bertelli

Fargelegg!

TOMMELISE

– figurforestilling av Petronella produksjoner

SPJÆRØY KIRKE LØRDAG 5. AUGUST KL. 17

Forestillingen *Tommelise* passer for barn fra to år, og er basert på et av H.C. Andersens mest kjente eventyr. Med fargerike rekvisitter, kostymer og teaterdukker forteller Petronella Produksjoner historien om den bittelille piken som drar på eventyr i den store verden. Hun møter mange vennlige karakterer på sin ferd, men ikke alle hun møter vil henne vel. Heldigvis får Tommelise hjelp av en god venn, og alt ender godt.

Petronella Produksjoner har spilt barneforestillinger på barnehager, biblioteker og kulturhus siden 2012, og består av søstrene Miriam Morland og Kjersti Morland. Tommelise har vært på turné i Viken og i Vestfold og Telemark, men har ikke tidligere blitt spilt på Hvaler.

Velkommen til en vakker og magisk forestilling!

VELKOMMEN SOM KONFIRMANT!

Her hjelper to av årets konfirmanter, Gabriella og Nathalie, biskop Kari med tekstlesingen i kirkens midtgang under søndagens festgudstjeneste ved årets bispevisitas.

Du som fyller 14 år i 2023 er velkommen til å være konfirmant i Hvaler menighet

Konfirmasjonstiden strekker seg over nesten et helt år, fra oppstart i oktober 2023 til konfirmasjonsdagene i september 2024. I løpet av denne tiden skal vi ha juleverksted, delta i konfirmantenes fasteaksjon, lage vår egen gudstjeneste, reise på konfirmantleir, og samles i Hvalerkirkene til samtaler, lystenning, boller og kakao. Vi ønsker at konfirmanttiden skal være med på å utvide horisonten din, og bevisstgjøre deg på hvilke valg du tar i livet.

Påmelding til konfirmasjon åpner 1. august 2023 kl. 12, og du finner påmeldingsskjema på denne nettsiden: minkirkeside.no/hvaler.

Se ellers kirken.no/hvaler for mer informasjon om konfirmasjon. Dato for konfirmasjonsgudstjenester i 2024 er søndag 1. september i Hvaler kirke, og lørdag 7. september og søndag 8. september i Spjørøy kirke. Ved påmelding melder du deg direkte på til ønsket konfirmasjonsgudstjeneste.

Informasjon om konfirmantåret blir også sendt i posten. Dersom du ikke har mottatt informasjon, eller om du har flere spørsmål, ta kontakt med Kjersti Morland på telefon 975 26 412 eller e-post kjersti@hvaler.kirken.no.

DÅPSKJOLE FRA 1903

Hermine Elisabeth Lystad Westmark blir her døpt i Spjørøy kirke 11. mars 2023 av Tore Thorkildsen. Foreldre er Victoria Lystad og far Westmark.

HISTORIEN OM DÅPSKJOLEN

Min bestemor Martha Johansen fra Solvang på Spjørøy, vant den på basar som ung jente sammen med en annen jente. De ble enige om, at den som først fikk barn overtok kjolen.

Min mor, Karen (Eriksen, Reff) født i 1903, var første som ble døpt i denne kjolen i Spjørøy kapell, i samme døpefont som årets dåpsbarn. Kjolen er brukt av Karens 10 søsken, barn, barnebarn, oldebarn og nå tippoldebarn.

Den er også lånt bort til mange på Spjørøy og Kirkeøy.

Forrige gang den var i bruk, var 22 år siden. Jeg har nå ansvaret for den kjolen.

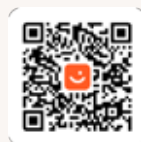
Aase Eriksen

Blå Kors har flere tilbud for barnefamilier som strever. Med din støtte kan vi hjelpe flere!

Gi trygge ferieopplevelser til familier som har det vanskelig.

Gi din gave på **vipps 13130**

 Blå Kors

Beklagelig feil i påskenummeret

På en uforståelig måte ble John Johansen kreditert artikkelen om «Blåveisen pikeforening» på Asmaløy i vårt påskenummer. Dårlig korrekturlesing og redaktøren legger seg helt flat.

**Riktig artikkel-
forfatter var
Reidun Vikør.**

Kultur, fritid
og besøksenter
Hvaler kommune

EPLFESTIVALEN

PÅ ROVE SØNDAG 24. SEPTEMBER

FRØKENGÅRDENS FRUER OG FRØKNER

- Kvinnene på Korshavn

TEKST: INGER JENSEN

Korshavn. Foto utlånt av Østfold fylkes bildearkiv.

Korshavn Søndre på Kirkeøy omtales gjerne som Frøkengården, og i denne artikkelen skal vi bli mere kjent med frøknene Christiansen som ga navn til huset og med deres formødre på Korshavn. Korshavn, en av de større gårdene på Hvaler, kom i Christiansen-familiens eie i 1787. Her som på så mange andre plasser på Hvaler levde familien av gårdsdrift, sjøfart og fiske. Hus og innbo forteller mye om familiens liv her gjennom 150 år og fire generasjoner, og er i dag bevart gjennom Stiftelsen Korshavn og Frøkengårdens Venner.

ANNE JACOBSDATTER (1749-1833)

Anne Jacobsdatter, første frue i Christiansen-familien på Korshavn, ble født på gården Ørdal i 1749 og vokste opp i en storfamilie som den eldste i en søskenflokk på seks. 23 år gammel ble hun trolovet med Christian Nielsen Barfod (1748-1788) og flyttet til ham på Sandbrekke. Året etter giftet de seg. Anne var formuende da hun giftet seg, og kanskje økonomisk på likefot med ektemannen. Begge hørte til Kirkeøys øvre sosiale sjikt. I årene som fulgte, fødte Anne sju barn. De to eldste døde som spebarn, men de andre vokste opp og overlevde sin mor.

Da Anne Jacobsdatter og Christian Nielsen Barfod hadde vært gift i 15 år, kjøpte de Korshavn og flyttet fra Sandbrekke med sine barn. På Korshavn ble Anne husfrue med ansvar for hus og fjøs. På gården var det ei toroms stue med ildsted, låve, fjøs med fire båser og tørkehus for korn. De hadde to hester, tre kyr, sauer og geiter, båt og eke.

Allerede året etter at de flyttet til Korshavn, ble Anne Jacobsdatter Korshavn enke. 39 år gammel satt hun alene igjen med fem barn i alderen 0-12 år. Anne beholdt husdyrene som var nødvendige for familiens underhold. De eldste barna hjalp til med gårds- og husarbeid og vokste opp hos moren sammen med den yngste. Den nest yngste sønnen vokste opp som fosterbarn hos morfaren for å avlaste moren. Det var ikke uvanlig å se at store søskenflokker ble splittet for å dele på omsorgen.

Enker og enkemenn som satt godt i det, var ofte snare til gjengifte, og Anne var ikke noe unntak. Etter å ha vært enke i tre år giftet hun seg på nytt. Hun var 42 år gammel, hennes nye ektemann, Jens, var 27 år gammel matros. Samme år fikk de en sønn. Som enke var nok Anne et godt gifte, men selv om hun var formuende, var hun avhengig av en mann som kunne ta mannsarbeidet på gården og bidra med inntekter fra sjøen.

Anne bodde på Korshavn med sin nye mann til hun døde i 1833. Sønnen Thomas ble boende på gården, mens de andre barna etablerte seg

med nye familier rundt på Kirkeøy. De holdt seg til det øvre sosiale sjiktet på Hvaler og beholdt sitt økonomiske grunnlag i en kombinasjon av gårdsdrift og sjøfart. Posisjonen som familiens kvinnelige overhode, overlot Anne etter hvert til svigerdatteren.

ANNE CATHRINE, MADAME CHRISTIANSEN (1785-1862)

I 1812 ble Thomas gift med 27 år gamle Anne Cathrine. Hun var født i 1785 i Tune der faren var bruksfullmektig. Anne Cathrine og Thomas fikk to barn, og framtiden så lys ut for den unge familien. Thomas hadde kjøpt halve Korshavn med de gamle bygningene i 1811 av moren og stefaren. Gården hadde stadig en besetning med hest, tre kyr, fem sauer, og de dyrket bygg, havre og poteter. Sammen med stefaren bygget Thomas nytt våningshus på Korshavn. Anne Cathrine ble husfrue og husmor sammen med Anne i et hus med seks rom og ti fag vinduer.

Da Anne Cathrine og Thomas giftet seg, var det dårlige tider i Norge. Europa sto midt i Napoleonskrigene, skipsfarten på Norge var blokkert, og kystbefolkningen led. Eksport og import av varer var blokkert. Uår gjorde at avlingene sviktet. I 1809 og 1810 døde flere enn det ble født på Hvaler. Mange sjøfolk tjenestegjorde i den dansk-norske flåten under krigen. Andre seilte med risiko for å bli oppbrakt av engelske skip og havne i fangenskap i England, noe Thomas opplevde to ganger. Uhellene sto i kø for familien på Korshavn også etter at krigen var slutt og sjøfarten i framgang. Thomas seilte som skipper for grosserer Mørch og hadde part i skuta han førte. Han mistet skuta ved forlis, og ikke lenge etter, i 1820, ble han dømt for smugling. Thomas ble idømt en klekkelig bot. For å betale boten og bøte på de tapte inntektene, ble skogen hogd og solgt som ved i Halden. I 1821, snaut 40 år gammel, druknet Thomas på vei til Halden.

Vanskelige år fulgte for Anne Cathrine som ble skipperenke 36 år gammel og satt igjen med to barn på 9 og 7 år og ansvar for et stort hushold.

Som enke var hun ansvarlig for den store gjelden etter Thomas, men gården beholdt hun. Som for så mange kystkvinner, sikret gården livsgrunnlaget. Anne Cathrine styrte husholdet med god hjelp av tjenestejenta Cathrine Eriksdatter. Hun overtok det som vanligvis ble regnet som mannsarbeidet på gården da Thomas døde, blant annet vedhogsten i skogen og dro som Thomas med denne til Halden for å selge. Tjenestedreng måtte de klare seg uten.

Svigerforeldrene Anne og Jens bodde på Korshavn til de døde i 1833 og 1835. Anne Cathrine styrte et hushold på åtte-ni personer. Trolig hadde de felles husholdning siden huset bare hadde et kjøkken. Hun rådde derfor over et hushold med mange eldre og bare to barn.

Som Anne, brakte også Anne Cathrine med seg formue til Korshavn. Hun kom fra gode kår og omtalte seg som madame. I motsetning til svigermoren giftet hun seg aldri igjen. Hun hadde bare to barn, og det var flere voksne i husholdet. Dessuten hadde hun ei driftig tjenestejente. Gjengifte var neppe nødvendig for henne.

INGER MARIE ERICHSDATTER, MADAME CHRISTIANSEN (1822-1910)

Inger Marie kom fra Singløy og var 19 år gammel da giftet hun seg med Søren Christiansen og flyttet til Korshavn i 1841. I løpet av 16 år fødte hun sju barn, hvorav seks levde opp. I alle år hadde Inger Marie tjenestejente som hjalp til med hus- og gårdsarbeid, og det samme gjorde døtrene så lenge de bodde hjemme. Svigermoren, Anne Cathrine, levde sammen med dem på Korshavn til hun døde i 1862, og tjenestepiken Cathrine tjente hos Inger Marie i ytterligere 26 år, til 1867. Barndomshjemmet, gården Singløy, ble solgt, og faren Erich flyttet til datteren på Korshavn da hun giftet seg. Her levde han som føderådsmann til han døde i 1848.

I 1848 ble Korshavn delt mellom Anne Cathrines sønner. En del tilfalt Søren og hans kone Inger Marie. Gården hadde nå 27 mål dyrket mark, hest, to kyr og tre sauer. Gården og inntektene fra Søren

Madam Christiansen med familien ca 1890.

Foto: Stiftelsen Korshavn

som var skipsfører gjorde at familien satt godt i det. Skipsfarten sørget for familiens velstand, noe som satte sitt preg på hus og innbo.

Inger Maries unge alder da hun giftet seg tyder på gode tider. Mens svigerforeldrene opplevde motgang og tunge år, preget økonomisk gode tider Korshavn med Inger Marie som husfrue. Ikke minst var det gode tider for sjøfarten. Som svigermoren titulerte hun seg madame Christiansen. Husene ble satt i stand. Våningshuset fikk nye golv og vinduer. Kjøkkenet hadde vedkomfyr og bakerovn. Storstua hadde stoppede møbler, polerte kommoder og forgylte speil. Det ble bygget ny, stor driftsbygning. Driftsbygningene ble lagt på sjøsiden av veien som gikk gjennom gården, våningshuset med prydhagen lå på oversiden. Et hvitmalt stakittgjerde skilte hagen fra veien og bekken. Søren og sønnene som også ble sjømenn og skipperer, brakte med seg matvarer og mye innbo til huset. Porselen og fajanse fra

England og Frankrike fylte skapene. Hagen hadde både kjøkkenhage og frukthage, og hagen mot veien ble beplantet med prydbusker og blomster.

FRØKNENE PÅ KORSHAVN)

Inger Marie og Søren hadde to sønner og fire døtre. Begge sønnene, Thomas (1844-1904) og Christian Ditlev (1855-1944) fulgte i farens og bestefedrenes fotspor og ble sjømenn og skipper, mens døtrene Kaja (1846-1929), Charlotte (1848-1935), Therese (1850-1939) og Lina (1853-1943) som alle, i likhet med den eldste broren forble ugifte, valgte ulike karriereveier, typiske for sin tid og stand.

THERESE OG KAJA BLIR HUSHJELPER

Lønnet husarbeid var lenge den vanligste formen for lønnet kvinnearbeid på Hvaler som ellers i Norge. For de som hadde huspost på Hvaler besto arbeidet av husarbeid og gårdsarbeid. Reiste hun ut og tok huspost i byen eller på en større gård slik Kaja og Therese gjorde, kunne det være langt større tjenerskap og også større avstand mellom husfolk og tjenestejente. Arbeidet ga, ut over en beskjeden inntekt, kunnskap og læring om husarbeid og gårdsstell. Husmorskoler kom først på slutten av 1800-tallet, i seneste laget for frøknene på Korshavn, men både Therese og Kaja fikk anledning til å lære finere husholdning. Kaja var i nærmere 30 år hushjelp hos skipsreder Amund Amundsen i Borge og Therese hos en proprietær i Råde.

Frøknene Christiansen, ... i storstuen på Korshavn ca 1930.

Foto: Stiftelsen Korshavn

LINA BLIR LÆRERINNE

I 1869 ble det tillatt for kvinner å ta utdanning til læreryrket, og selv om lønna for kvinner bare var halvparten av mennenes, skremte ikke dette Lina (1853-1943) fra å velge læreryrket. En tid var hun guvernante på prestegården og fra 1865 sammen med søsteren Kaja på Ørdal, før hun tok mer utdanning og arbeidet i Fredrikstad. Her underviste hun særlig i formingsfag og tegning etter å ha fulgt Marie Rosings kurs i håndarbeid. Kurset ga opplæring i strikking og søm, og like mye reparasjonsteknikker som nyproduksjon skal vi vurdere ut fra strikke- og sømprøvene som Lina har etterlatt seg.

CHARLOTTE OG KAJA DRIVER LANDHANDEL

På Hvaler kom de første forsøkene på handel i 1809, men først i 1869 ble handel på bygdene helt frigitt. Blant de som startet handel på Hvaler var Karen Christiansen, en tante til frøknene på Korshavn. I 1890 satset også frøknene Charlotte og Kaja på handel. Huset ble bygget på med et butikklokale. Det rike sildefiske ved Hvaler ga befolkningen kontanter i hendene, og på samme tid brakte den raskt voksende steinindustrien mange steinhoggere med sine familier til Hvaler. Disse var helt avhengige av å få kjøpt sine dagligvarer. Kaja og Charlotte startet landhandel på et gunstig tidspunkt. Konkurransen var liten, men det var ikke bare enkelt å drive butikk. Mange hadde lite kontanter og handlet på krita, det kunne være krevende å få betalt for varene og tungt å kreve penger av folk som hadde lite og som hadde fått varer på kreditt gjennom vinteren.

Varene ble levert med dampbåten og fraktet fra brygga med kjerre til butikken, melsekker, parafinfat, sirupstønner og det som ellers hørte til en velassortert landhandel. Disken hadde store skuffer for mel, sukker, erter og krydder. Bak disken var veggen fylt opp av hyller. Butikken ble en viktig møteplass for den etter hvert voksende befolkningen i Korshavnkilen. Kaja og Charlotte drev butikken til 1918 da den ble lagt ned. De var da blitt 70 og 72 år gamle.

Marie Andersen i kjøkkenet på Korshavn ca 1950.

Foto: Stiftelsen Korshavn

TJENESTEJENTENE PÅ KORSHAVN

Familien Christiansen hadde i alle år tjenestepike eller hushjelp på gården. Et par av tjenestjentene ble på Korshavn største delen av livet og var til stor hjelp for familien på Korshavn. En var Cathrine Eriksdatter som var der fra 1818 til hun døde i 1869. En annen var Marie Andersen (1885-1968). Marie vokste opp på plassen Myra under Korshavn og ble tjenestjente på Korshavn i 1907. Her tjente hun fram til den siste av frøknene døde i 1943. Etter at huset ble feriested for den øvrige familien, ble Marie boende her inntil hun

kom på pleiehjemmet i 1963. Pikeværelset på Korshavn var et lite kryppinn som var delt av fra kjøkkenet. Først da frøknene var døde, fikk Marie overta soverommet etter en av frøknene. Foruten husarbeidet, stelte hun kjøkkenhagen og solgte frukt fra hagen på torget i Fredrikstad.

AVSLUTNING

Fruene til Korshavn omtalte seg som madammer, og familien tok navnet Christiansen etter Christian Nielsen Barfod. Med etternavn og tittel signaliserte de at de anså seg for å være del av borgerskapet. Madammene på Korshavn var både familiens og husholdets overhode store deler av året mens mennene seilte til sjøs. De hadde ansvar for gårdsdrift og husarbeid og for barn, tjenestefolk og eldre. I mennenes fravær styrte kvinnene økonomien og forvaltet ressursene, både mat og penger. Madammene styrket Korshavn-familiens økonomi og livsgrunnlag med sin medgift. De bidro til å utvikle Korshavn, til modernisering av jordbruket og bygge nye hus.

Etter at frøknene Christiansen døde, ble Korshavn eller Frøkengården feriested for familien. Marie tok hånd om huset i familiens fravær og slik ble et unikt hjem bevart intakt for ettertida og overdratt til Stiftelsen Korshavn i 1995 for bevaring slik at vi alle kan bli mer kjent med hvordan skipperfamiliene på Hvaler levde for drøyt hundre år siden.

Frøkengården – Korshavn er åpen for besøk alle søndager i juli. Da holdes det foredrag om ulike emner knyttet til Frøkengården og Hvalers historie. I sommer kan du blant annet høre mer om kvinnene på Korshavn søndag 9. juli og om Julie Randers Christiansens liv fra barndom i Skjeberg til Hvalers prestegård og videre ut i verden, søndag 16. juli.

Frøkengården – Korshavn tas vare på ved frivillig innsats. Bli med å støtte bevaringen gjennom Frøkengårdens Venner!

Program Frøkengården sommereen 2023

2. juli	kl. 12 - 15
kl. 15	Åpent hus m/salg av kaffe og vafler
Klassisk gitarkonsert v/Ole Martin Huser-Olsen
Billetter kr 200, ved inngang
9. juli	kl. 12 - 15
kl. 13	Åpent hus m/salg av kaffe og vafler
Frøknene i Korshavn v/Inger Jensen
16. juli	kl. 12 - 15
kl. 13	Åpent hus m/salg av kaffe og vafler
Julie Randers, den lille jenta på prestegården.
Et kvinneliv på Hvaler på slutten av 1800 tallet
v/Olav Aaraas
23. juli	kl. 12 - 15
kl. 13	Åpent hus m/salg av kaffe og vafler
«En tidsseilas med «Jærbuen» av Larvik»
v/James Archer
30. juli	kl. 12 - 15	Åpent hus m/salg av kaffe og vafler

Det selges lodd på fine Frøkengårdkofter til inntekt for restaureringsarbeidet.
Gratis inngang.

Se Facebook gruppen ”Vi som liker Frøkengården” for mer informasjon
<http://www.hvalerkulturvernforening.no> eller
<http://korshavnvel.wordpress.com> eller www.hvaler.kommune.no
og på skjermene i dagligvareforeningene

For privat omvisning ta kontakt på mobiltelefon 95 02 13 35

Frøkengården finner du ved veikrysset i Korshavn på Kirkeøy

Hjertelig velkommen!

HVALER GJESTGIVERI INVITERER TIL

Sommerfest i Hvaler 2023

24/6 «LYSE KVELDER» PÅ SKJÄRGÅRDSHOTELLET

5/7 TALENTFESTIHVALER 2023

7/7 INGEBJØRG BRATLAND

8/7 ODD NORDSTOGA

14/7 FRIDA ÅNNEVIK

15/7 ADAM DOUGLAS

18/7 KARI BREMNES

19/7 KARI BREMNES

23/7 «AKSEL & AMADEUS» EN MAGISK
BARNEFORESTILLING I 4 AKTER

23/7 «THE AKSEL KOLSTAD SHOW»
KLASSISKE VERK FOR PIANO OG STANDUP

28/7 DELILLOS // CC COWBOYS

29/7 THE BEST OF MY MOTOWN // POSTGIROBYGGET

3/8 KAROLINE KRÜGER OG SIGVART DAGSLAND

4/8 BJØRN EIDSVÅG MED BAND

5/8 BJØRN EIDSVÅG MED BAND

Billetter kun på [ticketmaster.no](https://www.ticketmaster.no)

Konserterpakker med VIP-billett og mat, kontakt: post@hvalergjestgiveri.no

På konsertdager har vi overnatting kun for de som kjøper konsertpakker og VIP-billett.

www.hvalergjestgiveri.no / 69 37 82 00

HVALER

FLEX

Skal du **handle**,
til **frisøren**,
eller kanskje
besøke en venn
som bor et
stykke unna?
Da kan du kanskje
reise dit med **Flex**

BESTILLINGSREISE

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80

| ostfold-kollektiv.no

Sommerkvelder i Hvaler kirke

SØNDAG 2. JULI KL.19

DRØMMEN OM NORGE

Håvard Sand:

Min reise inn i norgeshistorien sett med troens øyne.

Håvard har vokst opp på Vesterøy. Han er engasjert i «Ungdom i oppdrag» og har vært mange år i tjeneste på Filipinene.

Kvelden ledes av Kristin Seljebakken.

Ken Phillips er organist.

Kollekt til Kirgisistan.

SØNDAG 16. JULI KL. 19

LINA SANDELL

Litt om personen Lina Sandell

Anne- Lill Adamsen Reff solosang

Sammen skal vi synge mange av Linas salmer.

Ord for natten ved Jan Olav Aarflot.

Kvelden ledes av Barbro Th Bjørck.

Mats-André Soli er organist.

Kollekt til Nådehemmet i Thailand.

SØNDAG 13. AUGUST KL. 19

SOLSANGER OG – SALMER

Hva betyr sola for deg og meg? For alle?

Kan sol-meditasjoner hjelpe oss til å få bedre øye på både egne og andres spiritualitet, det som er felles og det som er forskjellig?

Samlingen avsluttes med en solnedgangs-liturgi og velsignelse.

Med Synnøve Sakura Heggem, frilansprest, forsker og trubadur.

Født i Kobe i Japan av norske misjonsforeldre. Hun har en doktorgrad på kjærlighet som fenomen i Grundtvigs salmer.

Opptatt av poesien til Vidar Sandbeck og Hans Børli.

Kvelden ledes av Jan Heier.

Kollekt.

HVALER BREDBÅND

Fibernet til Hvalersamfunnet

Vi har Hvalers beste bredbåndsdekning

Tlf 474 81 110

post@hvalerbredband.no

Foto: Ragnar Bjørk

Hvaler
kommune

VELKOMMEN TIL OLSOKFEIRING

LØRDAG 29. JULI

Hvaler menighet feirer olsok lørdag 29. juli. Det blir program i og utenfor Hvaler kirke – både musikk, foredrag om kirkens alder, og gudstjeneste med vår nye naboprest Kristin Helgen. Kvelden avsluttes med enkel servering ute ved Drengestua.

Litt historie, olsok betyr olavsvake, og er en dag til minne om kong Olav Haraldsson, med tilnavnet Olav den hellige. Kongen har fått æren av å ha kristnet Norge. Han falt under slaget på Stiklestad 29. juli 1030, det betyr at det snart er 1000 år siden, og jubileum.

PROGRAM FOR DAGEN:

- Kl. 12:** Foredrag om aldersbestemmelsen av Hvaler kirke ved Kjartan Hauglid fra NIKU.
Musikk ved Ken Phillips m.fl. Servering på kirkebakken.
Kirken er åpen for omvisning til kl. 16.
- Kl. 18:** Gudstjeneste med kapellan Kristin Helgen og organist Mats-André Soli.
Ofring til prosjektet som analyserer alderen til Hvaler kirke.
Det blir servert rømmegrøt og saft.
I tillegg blir det allsang ved Drengestua på Tusenårsstedet etter gudstjenesten.

Alle er hjertelig velkomne.

Kjartan Hauglid

Kristin Helgen

Mats-André Soli

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Birgit Groth

Hans Kristian
Helgesen

Thordis Snæland

Heidi Løkke
Sletner

Einar Nilsen

Farmannsgate 10 // Tlf: **69 130 130** (24t)
Et lokaleid begravelsesbyrå // jolstad.no

Mesterhjelp Skjærhalden as

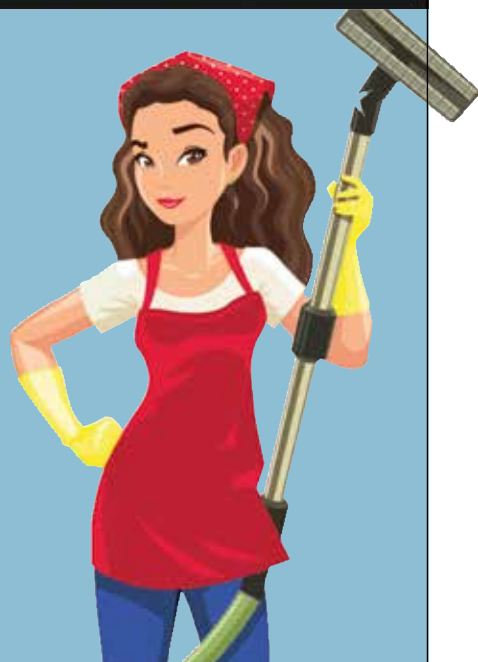
post@mesterhjelp-hvaler.no

www.mesterhjelp-hvaler.no

Ring oss så finner vi en løsning for deg!
Hytte – Hjem – Bedrift

Alt for en enklere hverdag

Tlf. Monica 403 06 155

Velkommen til Tannlegene på Hvaler

På Oris Dental Hvalertannlegene tilbyr vi alt av tannbehandling, utført av dyktige behandlere, med den nyeste teknologien og det hyggeligste personalet, så du alltid er sikret premium behandling fra trygge fagfolk.

Du finner oss her:
Norderhaugveien 14,
1684 Vesterøy

**Ring oss:
69 37 77 07**

Bestill time:

Trenger du murer eller flislegger?

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no
Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAK –

Martin

Heidi

Roy

Inger-Lise

Hanne

Toril

Plutselig er stolen tom...

Vi som er igjen lærer oss å leve med minnene, men først kan det være godt å ta farvel.

69 35 40 20

Alltid tilgjengelig.

FONUS Begravelsesbyrå har kontorer over hele Østfold, og vi er her for alle på Hvaler.

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

fonus.no

STRIKKEKAFE VESTERØY BEDEHUS

20.09. / 18.10. / 22.11. / 20.12.

Kl. 19-21.30.

Ta med deg egen drikke så serverer vi noe å bite i.

Velkommen!

Kontaktpersoner:

Tove Arntsen, telefon: 470 28 123

Hanne Moe, telefon: 990 33 434

FORMIDDAGSTREFF:

28.06 Asmaløy bedehus: sommeravslutning

30.08. Kirkens hus

27.09. Asmaløy bedehus

25.10. Vesterøy bedehus

29.11. Kirkens hus

Vi møtes kl. 11.

Kontaktperson: Ragnhild Nordengen,

telefon: 482 24 071

Velkommen!

SØNDRE KIRKØY MISJONSFORENING

24.09. / 29.10. Kirkens hus kl. 17.

Velkommen!

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,

telefon: 918 32 226

NORMISJON

05.10. / 02.11. / 07.12. Kirkens hus kl. 18.

Velkommen!

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,

telefon: 918 32 226

VESTERØY MISJONSFORENING

21.08. Vi deltar på foreningsdag på Stenbekk misjonssenter, Sarpsborg, kl.18.30

04.09. / 18.09. / 02.10. / 16.10. / 30.10. / 15.11.

27.11 / 11.12. Vesterøy bedehus kl. 18.

Velkommen!

Kontaktperson: Ragnhild Kjellsen,

telefon: 951 24 337

STRIKKEKAFE/HÅNDARBEIDSKAFE PÅ KIRKENS HUS

Vi møtes kl. 11-14 første lørdag i måneden i september, oktober og november, og oftere etter innfallsmetoden.

Annonseres alltid på facebook, (hvalergruppa og hvalerfolket).

Velkommen!

Kontaktperson: Ingerid Bjercke,

telefon: 905 67 519

SJØMANNSMISJONEN

14.08. / 11.09.

Kirkens hus kl. 19-21.

09.10. «Fest på kjerka», Spjørøy kirke, kl. 18.

Kveldens gjester er Martin Alvsvåg, ansatt i Sjømannskirken, og biskop Kari Mangrud Alvsvåg.

Velkommen!

Kontaktperson: Ragnhild Nordengen,

telefon: 482 24 071

STRIKKEKLUBBEN

Asmaløy bedehus den første torsdagen i måneden kl. 19.

Vær velkommen!

Kontaktperson: Anne Marit Kolbeinsen,

telefon: 414 72 251.

ASMALØY MISJONSFORENING

Samlinger på Asmaløy bedehus den siste mandagen i måneden kl. 19.

Velkommen!

Kontaktperson: Anne Hvalgård,

telefon: 995 83 695

Frist for innlevering av stoff til neste nr. er 20. august 2023.

DIN LOKALE RØRLEGGER

- Bedriften ble etablert i 1971
- Vi utfører alle typer rørlegger tjenester, og er også totalleverandør av komplette Bad og våtrom
- La oss hjelpe deg med installasjon av varmepumper, gulvvarme, vanlig utstyrsmontering og serviceoppdrag.
- Vi tilbyr høy faglig kompetanse og et stort utvalg av varer
- Egen graveavdeling for utvendige vann, avløp og terrengarbeider
- Vi kommer gjerne hjem til deg på befaring,
- Medlem av rørleggerkjeden Bademiljø
- Vi har butikk og rørlegger tjenester i Fredrikstad og på Hvaler.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjølekker for sjøarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
post@hvaler-ror.no / www.bademiljo.no

GUDSTJENESTER SOMMEREN 2023

Alle gudstjenester starter kl. 11 om ikke annet tidspunkt er oppgitt.

25. juni	Spjørøy	Fellesgudstjeneste Kråkerøy/Hvaler. Maria Vassli Gjære.
2. juli	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste. Kristin Helgen.
9. juli	Hvaler	Fellesgudstjeneste. Grethe Hummel.
16. juli	Fredrikstad	Fellesgudstjeneste i forbindelse med Tall Ship Races.
23. juli	Spjørøy	Fellesgudstjeneste. Grethe Hummel.
Lør 29. juli kl. 18	Hvaler	Olsokgudstjeneste i middelalderkirken. Kristin Helgen og Mats-André Soli. Rømmegrøt og kaffe med allsang på Tusenårsstedet etter gudstjenesten.
30. juli	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste. Maria Vassli Gjære.
6. august	Spjørøy	Fellesgudstjeneste. Kristin Helgen og Mats-André Soli.
13. august	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste. Maria Vassli Gjære.
20. august	Brottet	Gudstjeneste for store og små med feiring av skolestart. 6-åringer er spesielt invitert. Kirkekaffe og sporlek for hele familien. Maria Vassli Gjære, Kjersti Morland og Mats-André Soli.
27. august	Hvaler	Gudstjeneste. Grethe Hummel.
3. september, kl. 11	Hvaler	Konfirmasjon. Grethe Hummel, Kjersti Morland og Mats-André Soli.
Lør 9. sept., kl. 10:30, 12:30, 14:30	Spjørøy	Konfirmasjon. Grethe Hummel, Kjersti Morland og Mats-André Soli.
10. sept., kl. 11	Spjørøy	Konfirmasjon. Grethe Hummel, Kjersti Morland og Mats-André Soli.
17. sept.	Spjørøy	Gudstjeneste. Vikarprest.
24. sept.	Hvaler	Gudstjeneste for små og store. Høsttakkefest med 4-årsbok. Kirkekaffe på Eplefestivalen. Grethe Hummel, Kjersti Morland og Mats-André Soli.

Med forbehold om endringer: Følg med på hjemmesiden kirken.no/hvaler eller Facebook-siden «Hvaler menighet»
Ved behov for transport til kirken: Fra vest: Øyvind Olsen, tlf. 480 66 969. Fra øst: Wenche Sture, tlf. 971 49 294.

Lokalt begravelsesbyrå med mannskap og kontor i Fredrikstad
Kontortid i Veumveien 08:00-15:30, Vakttelefon 24T, Tlf. 69 31 30 62.

FREDRIKSTAD BEGRAVELSESBYRÅ
KLEMET JOHANSEN 4246 1885
Veumveien 51,
1613 Fredrikstad | Tlf. 69 31 30 62
fredrikstadbeg.no

BORGE BEGRAVELSESBYRÅ
ELLEN MARGARETH BYE
Roald Amundsensvei 61a,
1654 Seltebakk, etter avtale.
Tlf. 69 34 53 35

Foto: Felix C. Ellingsrud

AL ELEKTRISKE

DIN LOKALE ELEKTRIKER PÅ HVALER OG I FREDRIKSTAD

*Vi utfører alt fra svakstrøm og sterkstrøm i bolig, hytter,
industri- og skipsinstallasjoner*

www.alelektriske.no
Medlem av elektrikerkjeden

Avdeling Hvaler
Nordre Skjelsbu 4, 1684 Vesterøy
Tlf: 69 33 99 93
epost@alelektriske.no

Avdeling Fredrikstad
Mosseveien 110, 1623 Gressvik
Tlf: 69 33 99 93
epost@alelektriske.no

SORG OG GLEDE I VÅRE KIRKER

DØPTE

Hvaler kirke

Saga Doreen Weatherup

DØPTE

Spjørøy kirke

Birk Korsmo Elverhøi

Leander Bakos

Mathilde Emilie Bekkevold

Johansen

Balder Theodor By Stensrud

VIELSER

Hvaler kirke

Ivar Arvid Kristoffersen Onsvåg

& Grethe Onsvåg

JORDFESTEDE

Hvaler kirke

Karin Synnøve Storrød

Østre Fredrikstad

gravlundens kapell

Solbjørg Tangen

JORDFESTEDE

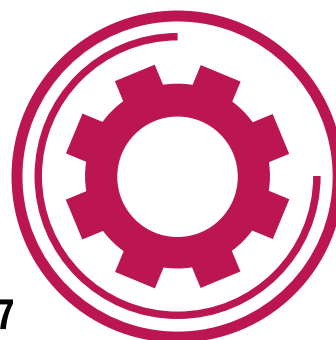
Spjørøy kirke

Ragnhild Kolbeinsen

LARS EGIL LANDE MEK. & SVEIS

VERKSTED - SKJELSBU 14 - HVALER

lars@mek&sveis.no - mob. 91 88 38 97

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Kun det beste på dine vegne

PrivatMegleren selger flest boliger i Norge målt per megler. Vi får attraktive boliger til å se ekstraordinære ut. Boligens behov for å oppnå sitt potensiale er alltid førende for våre valg og fremgangsmåte, fordi riktig presentasjon er den raskeste veien til høyest mulig pris.

PrivatMegleren Fredrikstad har lang fartstid med håndplukkede meglere fra de beste i bransjen i tillegg til kraftfulle verktøy innen markedsføring.

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

HVALER KIRKELIGE FELLESRÅD HAR TO STILLINGER LEDIG:

Kirkemusiker / organist

i Hvaler sokn, i 80 % stilling

Vi søker deg som er driftig, kreativ og engasjert, har gode samarbeidsevner og som har lyst til å bidra i menighetens mangfoldige musikkliv.

Stillingen har ansvar for å videreføre og videreutvikle det musikalske tilbudet som kirken har et naturlig ansvar for, herunder gudstjenester og kirkelige handlinger, barne- og ungdomsarbeid, diakoni samt kor og konsertvirksomhet.

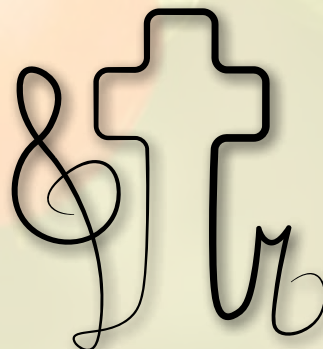
Søknadsfrist 1.8.2023. Se fullstendig utlysningstekst på kirken.no/hvaler

Trosopplærer / barne- og ungdomsarbeider

i 75 % stilling

Vi søker en engasjert, frimodig, utadvendt og kreativ trosopplærer med gode samarbeidsevner som liker å jobbe med barn og unge.

Stillingen har ansvar for å videreføre, videreutvikle og gjennomføre trosopplærings-planen vår. Det innebærer kontakt og undervisning av barn og unge fra 0 til 18 år. Godt humør og raushet er gode egenskaper å ha med inn i arbeidet.

Søknadsfrist 1.8.2023. Se fullstendig utlysningstekst på kirken.no/hvaler